

V 597

3

DISPUTATIO SOLENNIS
DE
OBSEQUIO MILITUM
IN
DEFENDENDO PRÆSIDIO;

Quam
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DOMINO,

FRIDERICO WILHELMO,
REGNI BORUSSIÆ, ELECTORATUS
BRANDENBURGICI HEREDE, &c: &c: &c:
EX DECRETO ET AUTORITATE INCLYTÆ
FACULTATIS JURIDICÆ,

PRÆSIDE
DN. HENRICO BODINO,
SERENISSIMI ET POTENTISS. REGIS BORUSS.
CONSIL: ECCLES: IN DUC: MAGDEBURG:
ET PROF: JUR: ORDIN:

H. T. DECANO,
DN. PATRONO SUO *ÆTATÈM*
DEVENERANDO,

AD D. XXII OCTOBRI M DCC I.
HORIS ANTE ET POMERIDIANIS
PUBLICÆ DISQUISITIONI EXHIBET

IO: CHRISTOPHORUS AURBACH.
Longosaliff.

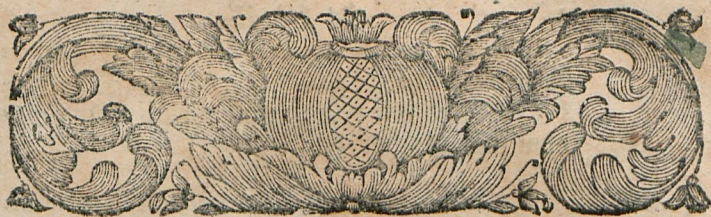
HALÆ-MAGDEBURGICÆ, LITTERIS SALFELDIANIS.

*Fächerel der
Jurisprudenz Fakultät*

*Fächerel der
Jurisprudenz Fakultät*

(Faint, mirrored text bleed-through from the reverse side of the page, including names like 'FRIDRICH', 'HENRICO', 'CHRISTOPH', and 'PATRONE').

I. N. J.
INGRESSUS.

§. I.

Siva res Bellum est (*inquit Plutar- Belli Cala-*
chus) cumulumque secum trahit *mitates in-*
injuriarum & insolentia. Quo-*numera.*
rum malorum tristissimam faciem
atque incommoda funestissima, si,
ut dignum est, eloqui vellem (quan-
quam nequaquam, sicut res postular, possim;) quis
foret prolixæ disputationis modus? Sensum hu-
manum eum perdidisse necesse est, quisquis tam
magna, tam horrenda belli mala eiusque multas &
multiplices clades, duras, & diras necessitates, si-
ne ingenti animi dolore, saltem cogitaret, nedum
pateretur. Vid: Augustin: *de Civit: Dei. L. XIX. C.*
7. Et Grot: *d. J. B. & P. Lib. 2. c. 24. n. 10.* Heu
miseri itaque, qui bella gerunt! quibus sæpe con-
tingit, ut victor fleat & victus intereat, hoc est:
Bella sunt poenæ tam Victori, quàm Victo, Speidel:
in Speculo Iurid: Polit: Hist: p. 374. & seqq: add: E-
rasini Roterod: Dissert: de Bello, Chiliad, 4. Cent: 1. Bon-
bra de Arte Belli & Pacis Lib: 2. Disc. 2. Kortholt:
Dissert: de Studio Belli & Pacis, Kiloni, 1690. Reinking,
de Regim: Secul: & Eccles: L. 2. cl. 3. c. 3. & in Polit:

A

Bibl.

Bibl. Lib. 2. Ax: 125. 139. 142. & 197. Derschau in Hodosophia Viat: Christiani, c. 14. ibi: Der Krieg findet ein Land/wie Eden / und verlässt es/wie Sodom und Gomorrha.

§. II.

*Pacis uberri-
mi fructus.*

Contra, *dulce nomen Pacis est!* Pax est omnis felicitatis, quâ homo in hac vitâ gaudere potest, genetrix fœcundissima. Hâc florente, civitates quoque florent, incolarum opes gliscunt, juris, justitiæque forum patet, & (ut generaliter dixerim,) omnium promovetur ac conservatur salus atque securitas. Tale scil: Bonum est *Bonum pacis*, ut in rebus terrenis atque mortalibus nihil *gratius* soleat audiri, nihil *delectabilius* concupisci, & nihil *utilius* possideri, Augustin: *Lib. 19. de Civit: Dei. c. 11.* Quâ pace non modo ii, quibus sensum natura dedit, sed etiam tecta atque agri larari videntur, Cic: *pro L. Agrar: philipp: 13. c. 1.* Quid est? Ob quod *Salomonis Regimen* aternò deprædicetur elogio, illeque æstimetur omnium Regum, quos ulla vidit ætas, sapientissimus, nisi quod pacem habuerit in omni circuitu, habitarique Juda & Jsrâel absque timore ullò, unusquisque sub vite suâ, & sub ficu suâ. *1. Reg. c. 4. v. 5.* Quocirca, propter tot, & tanta Pacis Bona sapientissimè monuit Ulpianus *in L. 13. ff. de Offic. Præsidi.* Nihil esse, quod magis bono ac gravi Præsidi, (Principi) congruat, quàm curare, ut pacata sit provincia quam regit. conf. B. Dn. Brunnem. *de Pace, diff. 9.* Gvevara *Horolog. princ. L. 3. c. 14. cum aliquot seqq.* Rein-king, *Polit. Bibl. L. 2. Ax. 140.*

§. III.

§. III.

Utinam hæc altius penetrarent corda eorum, *Votum pro summis Imperantibus,*
 quorum in manu est Res Christiana, quique mini-
 stri lecti sunt ad regendos, non ad perdendos Ho-
 mines, Deo carissima animalia, ut Grotius ait in *Epilogo sui operis, de J. Belli & Pacis, cap. ult. §. ult.*
 Utinam cogitarent: Reges non unius sibi creditæ
 Gentis rationem saltem habere obnoxios esse, sed
 magnæ etiam illius universitatis, i. e. totius huma-
 ni generis, vid. Otto in *Templ. Pacis* p. 26. & D.
 Joh. Schulz in *Poloniâ nunquam tribuit*: & esse
 non *ἡλιουανέδνας* tantum, aut *ἡλιουαίης*, sed
ἡλιουαίης i. e. ut gallicus interpres, Mons. de
 Courtin hæc verba exprimit: qu'ils doivent s'appel-
 ler, non les amis des Macedoniens ou des Romains,
 mais generalement de tous les hommes. Grot.
proleg. §. 24. & Ziegl. ad c. l. Quam in rem haud
 injustas movet querelas Seneca. *Controv. 9. Quæ
 tanta Vos fert ira (aiens) cum una stirps idemque
 sanguis sitis, vel, quæ furia in mutuam sanguinem
 egerunt? Quod tantum malum humano generi vel
 sorte vel fato invecum? an, ut convivia poculis
 exstruantur, & tecta auro fulgeant, parricidium
 (i. e. bellum) tanti fuit? An, ne quid libidini ne-
 gatur, orbis servitium expetendum est?* Et quanquam
 sæpenumero Dominantium impotentia, ac alia vi-
 tia eodem modo toleranda sint, quò sterilitas &
 nimii imbres, & cætera naturæ mala, Tacit: *Lib. 4.
 Hist. & Annal. 16.* Cum vel ob subjectionis vin-
 culum, vel defectus virium nemo sit, qui ipsos, ju-
 stitiæ tramites transcendent, corrigere, atque in
 ordinem cogere possit, tamen, cum potestates den-
 tur

*Deum ab Im-
perantibus
rationem exti-
get admini-
strationis*

*Scriptores
casuum con-
scientiae,
principum
actiones exa-
minare, non
satis studue-
runt.*

tur fatò, eiusque jussu Reges constituentur, cujusjus-
su Homines nascuntur, creditu facile est, illud, quod
à cœlo delatum, si non ritè administratur, peculi-
rem etiam mereri animadversionem, atque suppli-
cium, cum injuriæ, Deo illatæ, ei etiam sint curæ,
qui non est passurus, tantum patientiæ onus frustra
mortalibus esse impositum. Hinc egregiè Forstne-
rus, Cancell. Montbelgard: Politicus Prudentissimus
ad L. 3. Annal: Tacit: & Hypomnem: Polit: 27.
p. 116. seq: ita scribit: infinita à Theologis scripta^{ce}
volumina, quæ de casibus conscientiae, notissimo illis^{ce}
vocabulo, inscribuntur: in quibus etiam minutis^{ce}
simæ actionum humanarum continentur & deli-^{ce}
ctorum rationes, non, quales mortalium judicium ha-^{ce}
bent, vel effugiunt, sed quales coram tremendò^{ce}
immortalis judicis tribunali judicantur, tantà tam-^{ce}
que exactâ diligentia examinant, ut sapius vel^{ce}
teruncii causâ Numinis iram, pœnasque animas^{ce}
post hanc vitam manere, justissimâ severitate pro-^{ce}
nuncient. Res perfectò sanctissima, sed quæ hoc^{ce}
habet imperfectionis, quod privatorum fere cons-^{ce}
scientiam attinet, Regum transmittit. Operæ au-^{ce}
tem pretium esset docere magnos Homines, divi-^{ce}
nas Leges etiam ipsis latas, & inferorum sedes non^{ce}
plebeja tantum scelera, sed Regum etiam ambitio-^{ce}
nem & avaritiam expectare. Hæc Forstnerus, Poli-^{ce}
ticus ille Excellentiss: cum quo conferendus Do-^{ce}
ctor illius, Trajanus Boccalinus in Lapide Lydio Po-
lit: p. 119.

*Indomitos celebret licet ille vel ille tyrannos,
Et Reges, veluti Numina sancta colat,
Attamen, ut rectè faciant; Natura requirit,
Ne violent Leges, Lex veneranda jibet,*

Quod

Quod libet, haud licet hoc, Deus est, qui crimina punit
 Qui vitis penas dat statuitq; suas.
 Quas fecit, teneat Leges, hac optima lex est,
 Sic regitur populus, sic Themis alma viget.

§. IV.

Sed hæc mecum volvens animadverto : me
 dulces quidem somniare conceptus, quin formare
 immodicæ beatitudinis ideas, quarum mensuram
 tunc demum omnes Principes sunt adimpleturi,
 quando felices aurei sæculi conditiones renascentur,
 de quibus Virgil. *Georg. l. 1.* Et Ovid. *Metam. 1.* ubi,
 si credere fas est, perpetuum erit ver, homines
 vefcentur frugibus mitibus, spontè natis, & fruebun-
 tur fluminibus, Nectare ac lacte abundantibus.
*Lucanica & taceta bullientia loco ostrearum sparsa
 erunt per flumina. Turdi volabunt ora circum, qui
 benè conditi erunt, coctique mirè, supplices edi roga-
 bunt, vid. Pufend. d. J. N. & G. Lib. 4. c. 4. §. 8. &*
 Autor Gallicus *dans le voyage de l'autre monde.*
 Bella erunt potiùs, quamdiu durabunt ho-
 minum cupiditates, i. e. in omne ævum. Et suos
 habebunt defensores, suos laudatores quoque Prin-
 cipes, eousq; ut, quot bella quisque gessit, tot ater-
 næ & nunquam perituræ gloriæ monumenta sibi
 statuisse, ab ineptis adulatoribus prædicetur, Sunt
 verba Magnif. Dn: nostri Pro-Rectoris in elegant :
Dissert. de Offic. Imper. circa conscribend. milit.
 §. 1. in fin. Ex cupiditatibus odia, dissidia, discordiæ,
 seditiones, bella nascuntur. inquit Cic. de fin. 1. Et,
 cum id demum sit: *Regem esse, impunè quidvis fa-
 cere,* dudum est, quod profusæ libidines bellandi
 apud eos, quibus summum rerum arbitrium à Deo
 datum est, in adulta & prævalida abierint vitia.

A 3

Hinc,

Hinc, cum, ad excusandam Regum Romanorum ejectionem, Marcus Cato Censor, Reges omnes esse de genere bestiarum rapacium, dicere haud veritus esset, Hobbesius hoc assertum satis ingeniosâ perstringit censurâ, in *epistolâ dedicatoriâ Lib. de cive*: “ipse autem populus Romanus, dicens, qui per Afri-
“canos, Asiaticos, Macedonicos, Achaicos, cæteros-
“que à spoliatis gentibus cognominatos cives, totum
“fermè orbem terrarum diripuerat, qualis Bellua
“erat? Licet itaque sententiarum plaustra ex Juris
naturalis, ac civilis Doctoribus Moralistæ coacer-
varent, nihil tamen aliud efficeretur, quàm ut pa-
lâm facerent verba de malis, quibus remedio am-
plius locus non est; haud dissimiles illis Passagio-
rum laudatoribus, communem hostem, i. e. Tur-
cam, unitis ac conjunctis viribus aggrediendum esse
suadentibus, quorum consilia, licet sint pia, tamen
magis sunt optanda, quàm speranda, cum nunquam
tam felix ævum futurum sit, ut in tantum animo-
rum consensum homines conspirarent. vid. Bœcl.
Diff. de Passagiis, inter Dissert. ejus Acad. Argento-
rati, 1658. in 8. & 1701. in 4. excusas.

§. V.

*Applicatio
ad præsens
ævum.*

Cui hæc videantur dubia, aut nimis liberaliter dicta, ille præsentia intueri martialia secula, in quæ Deus nos reservavit, haud gravabitur. Mars jam ubique classicum canit, & tota ferè Europa aut jam ardet bello, aut æquanda ferè est sepulto sub cinere igni, vel potius ignivomis Sicilia & Campania montibus, qui combustibiles flammæ ali-
quandiu recondere solent, ut post intervallum eò majorem possint edere stragem. Videant *Hobbesii*
obtre-

obtrektatores, utrum adeo absonum sit eius asser-
 tum: Pacem nullam adferre securitatem, sed sal-
 tem esse respirationem belli, mox redintegrandi, c.,
 13. §. 7. & 8. de civo. Animadvertant, quæso, quam
 paucis adhuc ea insideat animorum modestia,
 quam Tacitus de Chaucis, (qui ad Fluvium Visurgim
 in tractu, qui hodie vocatur Frisia Orientalis, com-
 muniter dicuntur habitasse,) laudat cap. 35. de mor.
 germ. Populus, inter germanos nobilissimus, qui-
 que magnitudinem suam malit justitiâ tueri, sine cu-
 piditate, sine impotentiâ, quieti, secretique, nulla,
 provocant bella. Idq; præcipuum virtutis ac virium,
 argumentum est, quod ut superiores agant, non per,
 injurias assequantur.,

§. VI.

Desinamus ergo, surdis narrare fabulam, aut *Belli necessi-*
 cum Erasmo Roterodamo: *Libello de christiano mi-*
lite, & Joh. Fero *libro de pace tenenda*, licentiam
 bellicam (cuius justitiam Grotius *Lib. 1. c. 2. d. 7. B.*
 & B. funditus & pro more, juxta omnium jurium fon-
 tes examinavit, & contra negantium sententiam vin-
 dicavit,) impugnare; ne homines gladiis accincti, &
 penes quos vitio sæculi utilitas propè est justitiam
 & æqui, nostros de justitia commentarios, tanquam
 maleferiatorum ac otiosorum hominum commen-
 ta, quæ præ strepitu armorum audire non possunt,
 eadem facilitate dissecent, quâ nos operosissimas
 araneorum telas, quàm admirabiles etiam sint te-
 nuitate filii, operisque, vid: Verulam: *Augm: Scient:*
E. 1. fol. 15. & 16. nosque cum Sene Antigone irri-
 deant, aut cum Carneade nostram justitiam pro
 summâ stultitiâ venditent. Quin cum omnia jam
 bellis

bellis sint plena, non tam de bellorum injustitiâ, quàm de *Officiis*, à *Martii alumnis observandis* disputemus. Inter quæ palmarium locum sibi vindicat *OBSEQUIUM IN DEFENDENDO PRÆSIDIO À MILITIBUS PRÆSTANDUM*. Vifa hæc materia digna paulò uberiori discussione, tum, quod argumenti utilitas hòc avò, quò Mars undique jam crepitat armis, secat ensibus, quatit muros, fulminat tormentis ac sclopetis, nil nisi hominum interneccionem, ac terrarum devastationem spirat, hanc opellam sibi dari omnino postulet; tum, quod scriptores, qui de *jure Militari* scripserunt, adeoque de hâc ipsâ materia, utcumque numerosi sint, pressius in controversiis militaribus, quæ planè diversæ sunt indolis ab aliis negotiis civilibus, jus Romanorum sequuti fuerint, adeoque hanc materiam non adeo omni ex parte absolvissè videantur, quin adhuc quædam enucleatius proponendi locus sit illis, qui ingenium hic exercere velint; quamdiu enim *Quirites* non ex campis elisis revertuntur, multis in casibus supervacaneum erit, juxta Romanorum placita jura tradere militaria. Ostendendum præterea, non semper valere illud *Taciti: Agricol. c. 9.* subtilitatem deesse militaribus ingeniis, quia castrensium jurisdictionis semper esset obtusior, ut plura manu agens calliditatem fori non exerceret. Qui conatus igitur ut prosperè cedat, *Benevoli Lectoris* favore eâ, quâ par est, humanitate imploro, ut, si probari non merear, tamen excuset. Cum quæstiones hic propositæ ferè omnes tam clara non sint, ut in iis consentiat *Julianus*, nec contradicat *Marcellus*.

CAP. I.
De obsequii Militaris Neces-
sitate, & utilitate.

§. 1.

Quaquam sit vulgatissimum : Verborum prius, quam rerum rationem esse habendam, cum cuiusq; rei potissima pars sit Principium *l. 1. ff. d. Orig. Juris.* & verba non satis intellecta multis errationibus ansam præbere possint, hæc tamen vice, in enucleandis vocabulorum significationibus non erimus prolixi, quòd existimemus, ejusmodi anxiam, in vocabulorum originem, inquisitionem Judice Forstn: *in not. ad Tacit. L. XII. Annal. c. 47.* magis spectare ad delicias philologicas, quam politicam, aut juridicam sobrietatem; Evitanda tamen ambiguitatis causà hæc notasse sufficiat: Vocabulum *Obsequii* non in eò sensu nobis sumi, quòd invenitur apud Juris Romani conditores, pro honoris saltem externi exhibitione, & reverenti aliquà verecundià, quale genus obsequii liberi parentibus, & liberti patronis suis exhibere tenebantur, & in eò potissimum consistebat, ne v. g. quis parentem, vel patronum, sine impetratà venià, in jus vocaret, aut famosà actione conveniret, aut jusjurandum calumniæ ab iis exigeret, sine parentum jussu nullas celebraret nuptias, & quæ sunt alia honoris signa, de quibus *tot. tit. ff. & C. de obseq. parent. & patron. prest. & Samuel Sellius in disp. de obseq. Parent. & Patron. prestand. Regiom. 1687.* tam molli enim obsequio disciplina militaris planè repugnat. Sed in longè laxiori significatu nobis stat hoc vocabulum, & denotat

Quid obsequium, Miles, Praesidium.

B

talem

Quid miles
sit?

talem obedientiam, quæ plenariam involvit subjectionem, & ferè indeternatam obligationem alterius iuris citra ullam reluctantiam parendi. conf: hic illustris Dn: Strykius disp: *de obsequio iudicis inferioris c. 2. §. 3. & seqq.* Miles hic nobis est persona, ab eò, cuius est belligerandi potestas, in bellum lecta, in numerum relata & Sacramento confirmata. *Lauterb: ad tit. ff. de re milit:* quamvis enim jure civili quis incipiat esse miles, ex quò in numerum relatus est *L. 42. ff. de testam: milit:* quò tamen arctiori vinculo adstringatur, sacramento confirmari solet, *Illustr: Dn. Stryk. in*

Quid Præsidium?

not: ad h. t. Præsidium non minus est vocabulum *πρωτοβουλιον* i. e. plures recipit significationes. Quandoque sumitur pro ipsis militibus, quibus defensio alicujus loci muniti est commissa, *vor eine Besatzung oder* Guarnison, quandoque pro ipsis locis munitis, à militibus contra invasionem hostilem tuendis. Sic *Cic: ad Attic: Lib: 1. ep: 5: armati in præsidis multis in locis collocabantur.* Posterior significatio potissimum est hujus loci, quam eam ob causam retinuimus, ne vocabulum *Fortalitii* delicatis Criticorum auribus sit offendiculo, qui jubent, omnem vocem, qua non ex auro Latinitatis seculò suum accepit valorem, magis formidandam esse, quàm ob opilionem lupum, ne se misceat ovium gregi. Ne itaque de bellò inter gentes differentibus bellum grammaticale adhuc metuendum sit, me ab hujus vocis usu temperavi.

§. II.

Remp: nec
Militibus,
aare posse:

Absque militibus, atque munitionibus Remp: nec salvam, nec tutam esse posse, eum latere non potest, qui malitiam hominum & estrenam augenda propterea potentia libidinem penitus habet perspectam;

ex quorum malorum contemplatione facilè has sibi formabit prudentiæ regulas: Pacem inter mortales esse satis debilem & infidam, eamque adeò solam, citra alia Præsidia, malignè admodum hominum salutem custodire, cum nulla Pax tam firma sit, quæ non facillimè in bellum deflectere possit vid: Pufend. *d. J. N. & G. Lib. 2. c. 2. §. 12.* Iis autem maxime licet in pace vivere, qui ad bellum gerendum optimè sunt instructi, & tunc demum felix est respubl: si tempore pacis de bellò cogitat. Militibus proinde opus est, qui signis jugiter inhaerentes, remp: ab omni bellorum necessitate defendunt *L. 31. C. de Locat: & conduct:* quò sint in bellò Præsidium, in Pace decus, Tacit: *de mor germ: c. 13.* sive, prout Imperator optimè rem declarat in *pr: inst:* Imperatoriam majestatem non solum Legibus armatam, sed & armis decoratam esse decere, ut utrumque tempus & bellorum & Pacis rectè gubernare possit, vid: *interp: commun: ad d. loc: D. Brandmyller JC: Basl: Diss: ad dict: princip: inst: Basl: 1667.* & novissimè illustris: Dn: Comes de Henkel *Orat: Panegy: in coronat: regiam Lit: D. in sine Hale 1701. in sol:* Et ne quis molestias atque incommoda quibus rem publicam premunt, nobis occinat, idem de militibus liceat ferre judicium, quod Metellus de Uxoribus necessitate nobis reliquit, apud Gellium *Noct: Attic: Lib: X.* Si sine uxore, (militis) quiritibus, possemus esse, omnes eà molestià careremus sed quoniam ita natura tradidit, ut nec cum illis satis commodè, nec sine illis ullò modò vivi possit, salutis perpetuæ potius, quàm brevi voluptati consulendum. Ferè ad eundem modum, quò quis dicere solitus est, citante Feltmanno *in præfat: ad Resp. milit:* si prin-

cipes Pacem & fidem servarent: so gölten die Soldaten so viel als warme Ofen in den Hundstagen.

§. IV.

*Nec Praef.
diis.*

Uta. Dæmus cuique est tutissimum receptaculum, atque refugium *L. 18. ff. de in jus vocando.* ita post demonstratam militum necessitatem, *munitæ urbes* eadem utilitate ac necessitate se commendant. Otiosa enim sunt nonnullorum veterum altercationes: *Conducantur muri & munimenta urbibus?* Ipsa Natura dissentientibus videtur repugnare, quæ, ut facultatem vitalem obfirmaret, cerebrum, & cor, nobilissimas corporis partes, multis, & duris ossiculis circumsepsit. Quis n. non videt, quantum roboris urbes bene munitæ præstent, aut ad refræmandos seditiosorum impetus, aut ad arcendos à finibus nostris Hostes, [quibus validarum urbium obsidiones, magnorum exercituum per sæpe sepulchra,] aut ad recipiendos milites pugna infeliciter gestâ. Quod ultimum causa fuit, quare Augustus, trucidatis in Germaniâ tribus Quintilii Vari legionibus, adeo fuerit exterritus, ut est apud Svetonium *in Augusto*, quod cognoverit, posse Germanos, fuso exercitu, qui hæctenus fuerat Imperii limes, ob munitarum urbium inopiam, inoffenso pede Romam venire. Vaniloquentia erat Themistoclis, qui interrogatus: qui fieret, quod Sparta moenibus careret? Respondit? *Viri civitas sunt, non moenia?* Cum progressu temporis Spartani, à Pyrrho bello petiti, ad munitionum confugerint Præsidium, ita, ut stulti munitionum contemptores noxiâ experientia luerint meritas stoliditatis pœnas, vid: Bernegg: *Quæst. Miscell. ad Tacit. vitam Agric. qv. 196. conf. & illustr. Dn: Sryk: Disp. de Fortalitiis c. 1. passim Volum: 1. Disp. 24.* item Reyher de *Munitionibus Kiloni 1668.*

in 40

in' 4. Machiavellus in Principe, cap. 22. ubi Conringius
 in Notis. Septalius de Ratione Status Lib. 2. cap. 26.
 Mochinger Orat: XV. Gedan: Gedani 1637. fol. Schrifte-
 meier specul: Polit: quest: 25.

§. V.

Tantum igitur momenti, cum in tuendis muni-
 tis locis situm sit; evidens est, in communi periculò *Omnibus of-*
 omnium quòque versari causam, adeòque quemlibet *scium in-*
 ex Civibus obstrictum esse, imminente hoste, velut *cumbere de-*
 ad commune incendium defendendum, omnes ferre sup- *sendende*
 petias, ne munita urbes in ejus perveniant manus, ad *munitiois.*
 exemplum istius coloni, qui, cum videret vicini porcos
 per lupos eripi, hos cum robustis canibus persequutus
 est, atque pecora ista eripuit, ut Ulpianus ex Pomponiò
 hunc casum refert, in L. 44. ff. de acq: rer: Dom: à
 munitioinum enim conservatione tota dependet Rei-
 publ: ac Patriæ salus, cujusque a. privata utilitas com-
 muni est innexa, haud secus, quàm, quemadmodum in
 animalibus salus partium dependet à salute totius, ita
 quoque cujusque privata utilitas in communi continet-
 tur bonò. Respublica incolumis, & privatas res sal-
 vas facillè præstat: publica prodendò, (i. e. deserendò,
 non adjuvandò,) tua nequicquam serves, inquit Liv.
 L. 26. c. 36. cui consonum est illud Pauli in L. 65. §. 5.
 ff. pro socio: Semper non id quod privatim interest
 unius ex lociis, servari debere, sed quod societati expe-
 dit add: l. un. §. 14. C. de Cad: roll: unde formula nota,
 quâ utebantur Romani in subitâ vi, hominum, qui
 cunque obvii essent aut exaudirent, auxilium invocan-
 tes: Porro Quirites, & quiritari i. e. vestram ego im-
 ploro fidem, O Romani! ferte opem, sive ut gal-
 licus interpres eleganter reddit: au secours Romains,

à l' ayde, conf: Grot: *d. 7. B. & P. Lib: 1. c. 5. § 2. 2. 1.*
 ibique Gronov: ut & Mevius. *Part: 6. Decif: 283. &*
Part: 8. Decif: 454. Inde fequitur, quod, quanquam
 aliàs nonnulla perfonæ ab excubiarum muneribus
 (& inhofpitationis moleftiâ) fint immunes, & vel ob
 certam qualitatem, vel Legem, vel fingularem Prin-
 cipis indulgentiam, vacatione gaudeant, quales funt
 v. g. Clerici, Nobiles, Senatores, Confiliarii Princi-
 pum, Profeffores, Doctores &c. vid: *l. 6. C. d. epifc:*
& Cler: L. 4. 5. 14. C. de dignit: L. 11. C. de Affeff. l. 6. &
11. C. de Prof. & Med: & tot: tit: ff. de vacat: & ex-
cusat: mun: & tit: de jure immunit: ff. add. Klock. de
contrib: c. 15. n. 25. Tamen *fumma neceffitatis* casus
 hic eximendus fit, Cz. *Dec: 263. & Struv: Synt: Jur:*
civil: Exercit: 50. §. 73. tunc n. omnis homo miles
 eft, ita, ut nec toga, nec Prætexta, nec ornatus clerica-
 lis quicquam excufationis conferat, quò minus ad com-
 munitia obligarentur onera. Ifta enim *immunitatis*
concefio, quam prætereendere poffunt, non nifi de *quoti-*
dianis & anniverfariis, neutiquam verò de ejusmodi
extraordinariis muneribus eft intelligenda, quæ *sum-*
ma neceffitas exigit, & quibus refp: carere non poteft,
 ut rec è rem explicat poft alios Grot: *de J. B. & P.*
L. 2. c. 16. §. 27. n. 1. Quod limitatur, nifi alii adfint,
 qui pro certâ mercede pro iis excubias agere parati
 effent; quæ enim tunc foret invidia? non pati ut
 per alium, fi non magis, tamen æquè idoneum, tales
 actus expediuntur.

§. VI.

Inprimis ta-
men hoc of-
ficium pecu-
lariter mili-
tibus incum-
bit.

Ante omnia autem Præfidiorum defenfio *Mili-*
tibus noftris fit curæ cordique, qui eum in finem *fa-*
pe per tot annorum spatia, periculorum expertes, tot
 sum-

sumptibus aluntur, tot incommodis tolerantur, ar-
 etissimò jurisjurandi vinculo adstringuntur, quotidiana
 nis exercitationibus ac excubiis, (ne tempore pacis pla-
 nè pingves post fornacem agant ferias, aut animam
 saltem pro sale habeant ad corpus à putredine conser-
 vandum) ad pugnandum idonei redduntur, ut immi-
 nente hoste eò fortius spartam, quàm nacti sunt, or-
 nent, & obvia pericula propulsent. Extra periculum
 enim constituto nihil prodest fortitudinem jactare;
 h. e. ut quidam ajebat: **Ein hart Mann zu seyn
 auf einem weichen Raß** Feltn: *Respons. milit: 1. n.
 64.* aut tumidum & efflatum agere Thrasonem, Le-
 giones diffilare Spiritu, & quasi ventus folia aut pann-
 iculam textoriam; sed in summò rerum discrimi-
 mine juvat intrepidum ostendere pectus. Non
 tam coelatum esse aurò argentòque, quàm ferrò &
 animò munitum esse, cum illa sint quidem nitentia
 ante rem, sed inter sanguinem & vulnera deformia
 & interdum pauperis victoris præmia, conf: Liv:
L. 9. c. 39. Unicum militis decus, quò tanquam bonus
 vir ab ignavis potest dignosci, *est fortitudo*, quæ adeo
 ipsi conveniens, ut à scriptoribus dicatur ipsius *prop-
 rium in quarto modo.* Antequam itaque quis ingre-
 diatur militiam, ut probè genium ac indolem suam
 perscrutetur necesse est, quò constet: utrum omnem
 possit ejurare culpandam timiditatem & penitus se
 mancipare fortitudini. Placet hanc in rem adscribere
 locum, quem habet Serotinus germanicè *der Spate
 in suo Auditore militari p. m. 300.* **Tapfferkeit soll bey
 einem Kriegermann gleichsam ein proprium in
 quarto modo seyn/ also: Daß ein Soldat ohne
 Herz/ ein Doctor ohne Kunst/ ein Raths-Herr
 ohne Wis/ ein Kauffmann ohne Geld/ eine Jung-
 frau**

frau ohne Zucht/ und ein Geistlicher ohne Andacht/
 lauter Geschwister Kinder und mit einander nichts
 nütze seyn. & paulò infra: Darum soll sich ein ie-
 der vor Eintrit in den Krieg wol prüfen/ wie es
 mit dem Männlein unter der lincken Brust be-
 schaffen/ ob er auch Pulver riechen/ und seinen
 Feind sehen könne. Hæc ille add: Maravigl: in *Proth;*
Etb. polit: seu de multiformi Hominis statu, Lege 91. &
92. & H. Rixner de Fortitudine. Et quamvis defensio,
 munitionum, juxta dicta in th: præcedenti, in casu ne-
 cessitatis cujusque officio incumbat, alii tamen, extra
 militiam constituti, ad hoc officium expediendum, sine
 crimine singulare & arctius mandatam expectare pos-
 sunt, cum e contra quod miles circa hoc neglexit, ipsi
 non injustè pro capitali crimine imputetur; cujus offi-
 cium etiam in eò ab obligatione civis discrepat; quod
 possit puniri, si ad subitaneos & imprevistos casus eti-
 am citra jussum non pugnaverit, secus ac ille qui non
 in militum censum est scriptus.

§. VII.

*Et inter hos præ omnibus Loci præfe-
 sio.* Hæc autem inelyta virtus potissimum decet *Ducem
 sive Loci præfectum*, in cujus fortitudine & consilio et-
 iam ipsa militum virtus posita est. Quod enim ca-
 pite abscisso manus & truncus, id certò sensu sine pru-
 denti duce Exercitus. Militaris, sine Duce, turba, est
 corpus sine spiritu, inquit Curt: Quamvis magna Bel-
 latorum, quamvis robusta ejus sit copia, tamen *sine
 Forti Duce corrui*. Quid juvat, navem velis instrue-
 re & cursitantibus nautis, si gubernatorem abstrahas,
 citius in scopulos, & brevia, quàm rectò cursu in por-
 tum navigium deferretur; idem de copiis militaribus,
 imperterritum caput desiderantibus existima, Vitellii
 exer:

exercitus non tam facile fuisset à Flavianis profligatus, nisi inops consilii, rectorisque indigus egisset. vid: Tacit: Lib: 2. H. Romanæ disciplinæ maximum telum ad res gerendas datum esse, inquit Livius L. 2. c. 39. ut scirent: plus referre, qui regerent, quàm, qui regerentur. Germanos eandem tenuisse rationem, constat ex Tacitò. C. 30. de mor: germ: qui soliti fuerunt: plus reponere in Duce, quàm in Exercitu. Cujus obligatio etiam in eò à militis gregarii obligatione differt, quòd hic extra subitaneos & improvisos casus, quos th: præced: exemimus, Ducis sui jussum expectare possit & debeat, ipsique nihil imputandum sit, si quid extra hunc neglectum, e contra vero Dux ad arctissimam obstrictus sit solertiam, de quò pluribus in subsequen: Nec ille Dux audiendus est, qui in eam delabitur dementiam, ut, rebus infeliciter gestis, id, quod ignavia, imperitiæ aut imprudentiæ tribui fas esset, soli velit adscribere *fortune*, se satis excusatum esse existimans, si modò ex nonnullis autoribus possit commemorare aliqua fortium, at infelicitum, Heròum exempla, iisque principem de amissà pugna quasi solari. Tali enim modò, si præter novercantem fortunam non aliam noverit adferre rationem, magno cum reip: malo, fata prætexendis vitiis obtentui sumerentur. Ad eundem ferè morem, quò sæpe laudatus Tacitus c. 19. de Mor: Germ: Severa Germanorum matrimonia, septamque horum pudicitiam deprædicans, e contra Romanorum profusas libidines perstringens, testatur: Romanis Solenne fuisse, publicatà pudicitia prætextu seculi, veniam criminibus indulgere, quasi seculi natura id ferret, (cum tamen vitia non seculo sed moribus hominum sint tribuenda, juxta illud Martialis ad Cæcilianum :

C

Non

Sola Fatorum infelicitas non sufficientem præbet excusationem.

*Non nostri faciunt, tua quod tibi tempora sordent,
Sed faciunt mores, Cæciliane, tui.)*

Ita enim ait: *Nemo illic vitia ridet, nec corrumpere & corrumpi seculum vocatur.* Ad quem locum vid: prolixè & eleganter differentem B. Rhenanum. Quamquam enim non abnuerim, fortunam subsidiarii, auxiliarii, & commilitonis vicem præstare, nec non sæpe valere illud: *Amm: Marcell: Lib: 14. Manum injectantibus fatis, solent hebetari sensus hominum & obtundi; aliis e contra summam temeritatè summæ cedere fortunæ, quemadmodum Cerialis nobis à Tacitò describitur Lib: 5. Hist: c. 21. Quòd subitus fuerit consiliis, sed eventu clarus. Adfuisse fortuna, etiam ubi artes defuissent; Tamen minimè concedendum est: eam fore esse arbitrum aut eventuum reatricem. Plures enim agnoscimus causas, nempe Deum, occasionem & artem: quarum una, si neglecta, imputatio locum habet. vid: Bernegg: ad cit: loc: Tacit: c. 19. de mor: germ:*

§. VIII.

*Obsequium
potissima in
militè virtus.*

Tantum itaque abest, factorum influxum fortitudini omnem posse obstruere viam, ut potius ei ad quæque præclara pateat aditus. Maximè autem hæc præcellens virtus se conspiciendam præbet, si miles strenuò ac promptò obsequiò Superioris iussa exsequitur. Omne enim tulit punctum fortissimi militis, qui obsequii gloriam inter officiorum summa reputat. conf. Matth: v. 8. v. 9. Citra hoc enim Bellum non erit bellum, sed fœda potius confusio. *Disciplina majorum Remp: tenet, quæ, si dilabitur, & nomen Romanum, & imperium amittimus* inquit Severus apud Lampri- dium in Vita ejus. Cui consona sunt quæ habet Burg:

L. 1.

L. 1. *Observ: milit: 93. in fin: Ungehorsam der Soldaten ist eine von den schweresten Sünden im Kriege / welche einem allezeit den Hals kostet.* Hinc in L. 19. §. 7. ff. de captiv: & Postlim: revers: dicitur: *disciplinam Castrorum antiquiorem fuisse Parentibus Romanis, quàm charitatem Liberorum.* Prout exemplum Manlii proprium filium trucidantis, quanquam feliciter pugnasset, aliaque perquam multa apud Romanorum gestorum conditores passim obvia, istius rei fidem faciunt, vid: Val: Max: L. 2. c. 2. Quidam in acie, cum strictum jam ense in hostem esset infixurus, quoniam interim signum datum esset, receptui canens, non infixit, Roganti verò cuidam: cur hostem, quem in potestate habebat, non occidisset; *quoniam, inquit, melius est parere Imperatori, quàm hostem occidere,* referente Speidel: in *Spec: var: Jurid: Polit: Hist: Observ: & Notab:* Inprimis a. *Turca* Scriptoribus laudantur, quod in servandò obsequiò omnium optimi atque accuratissimi sint, ut veteres quoque Græcos Romanosque longè superare putentur. vid: Michael de Montaigne *dans les Essais Lib: 3. c. 12. p. m. 775.* Ubi *Turcas* Nostros in iuitamentum ita commendat; j'aimerois bien, que nôtre jeunesse, au lieu du tems qu'elle employe à des peregrinations moins utiles & apprentissages, moins honorables, elle le mit moitié à voir de la guerre sur mer, sur quelque bon Capitaine, Commendeur de Rhodes: Moitié à reconnoître la discipline des Armees Turquesque. Car elle a beaucoup de differences & d'avantage sur la nôtre. Nostrum itaque erit, paulò profundius excutere, propositis nonnullis *Quæstionibus Particularibus, quousque sese hujus Obsequii Obligatio extendat.*

*Q. 1. Utrum
Miles Excep-
tionem me-
tus opponere
possit.*

Est itaque *prima Questio*: Utrum miles, imminente obsidione, castellum fidei suæ commissum hosti tradens, si postea ad reddendas rationes fuerit postulatus, audiendus sit, si dicat: Se metu, constantiam humanam superante, ad deditionem fuisse coactum, quod Hostis minatus fuisset; ni se dederet, se munitione expugnatâ nullius Vitæ parciturum, sed omnes citra ullam commiserationem internecioni daturum esse? *In er wolle des Kindes in Mutterleibe nicht schonen.* Ad quam quæstionem reponimus: Si *Pagano alicui*, i. e. qui non intra numerum militarem conscriptus, tam atroces minæ fuissent factæ, citra dubium excusationem mereretur *per tt. ff. & C. quod met: caus: gest: & DD. passim.* Prætoris enim æquitas & Imperatorum benignitas largam pollicentur in integrum restitutionem ei, qui hõc nomine in captiõnem incidit, plenissimamque tribuunt excusationem; ex ratione, quod ad omne delictum requiratur intellectus & voluntas, jam a. nihil sub cœlõ, voluorati videatur magis contrarium, quàm metus. *l. nõ. ff. d. R. 7.* qui est trepidatio mentis, ob periculum instans vel futurum tollens libertatem, & animum perturbans, accedit quod metus mortis sit malum constantiam humanam superans, ut hinc sollicitudo declinandî malum non sit vituperanda. Ast Militi nec hanc philosophandi rationem, nec juris Romani placita subvenire, dubio vix caret. Munerum enim militarium exactiones rigidissimâ disciplinâ constant, nec constantiam vulgarem sed eximiam quandam efflagitant. Nam & ex fine conservandarum civitatum, & usu omnium gentium Summo imperanti Jus competit militi tam ar-
ctam

tam injungendi obligationem, ut loco assignatò, in Hostem ad extremum usque spiritum pugnet, celi contingat è vestigiò esse occumbendum. Pufend: *L. 8. c. 2. §. 1. & 4. d. J. N. & G. Burg: Obs: Milit. Cent: 1. obs. 10 p. 25. Edit. in 4. Michael de Montaigne dans les Essais L. 1. c. 15. de la punition de la couardise.* Amor, quò fertur bonus parens in suos liberos, adèò purus est, tradente Carthesio *c. 82. de passion,* ut eos tenuiore affectu amplecti, quàm se ipsum, magis istorum bonis, quàm propriis gaudere, magisque eorundem malis, quàm suis indolescere videatur, quin, ut eos servet, se perdere non metuat vid: *2. Sam. 18. v. 33. & Pufend. L. 2. c. 3. §. 16. d. J. N. & G.* Non tamen tanti, ut, per jam supra tradita *charitas liberorum* saluti reip: adeoque & Principis, qui eam representat, præferri debeat. vid: exempla in §. XVIII. hujus cap: allata.

§. X.

Secunda Questio, quam occasione Metus ob cognitionis rationem hic proponere libet, hæc sit: Utrum sub clypeo incusi injustè metus Princeps pacem, cum aliò Principe initam, possit infringere, & amissum datà occasione recuperare, aut se iniquis conditionibus, ad quas injustis armis jure victoriae fuit coactus, fortuna favente, liberare? Hanc *questionem* satis vexatam aliter tractat Grot: *L. 2. c. 17. & L. 3. c. 19. §. 11.* aliter v. Pufend: *Lib: 8. c. 8. §. 1.* Cum quò consentit Excellentiss: ac Consultiss: Dn: Thomas: *in Inst: Jurisp: Divin: L. 2. c. 7. §. 72.* Prior rem simpliciter negat, posteriores verò eximunt casum: Si quis bello injustè fuisset petitus, postquam ad pacificam disceptationem sese obtulisset, & bellum deprecatus esset, postea verò ad iniquam conditionem redactus

Q. II. Utrum Pax, ad quam quis Meru- fuerit coactus, sit servanda?

fuiſſet : Hunc enim nullo jure prohiberi, quò minus Paci nondum impletæ exceptionem metus opponat, aut poſt occaſione datâ reparationem injuriæ quærat, ita tamen, ſi iniquitas conditionum ita ſit manifeſta, ut quaſi *palpari* poſſit. Inter hæc opinionum divortia poſteriori ſententiæ libenter calculum noſtrum adponimus, modò in conflictu fuerimus edoſti, quod, cum tradente Excellentis: Dn: Thomæ: cit: loc: juſtitia & injuſtitia non ſint remedia apta ad definiendas controverſias inter ſummæ fortunæ homines, quia vincens nunquam cariturus eſſet pratextibus, ſpeciem juſtitia habentibus &c. non eadem mala, nempe bellorum frequentia, quibus nec modus nec ſinis imponeretur (cum tamen id fieri humani generis magni interſit) ſint metuenda, & utrum ad tranquillitatem generis humani non conducibilius ſit, cum ex duobus malis minus induat rationem boni, in omnibus bellis, ſive juſtis, ſive injuſtis, Martem conſtituere arbitrum & Victoriæ hoc *jus externum* ſaltem concedere, ut valeat Pax, ad quam victus à vincente tuit coactus, licet alter contra pietatem, contraque boni viri officia eam extorſerit, ita ut, quemadmodum alias multa alia vitio non carentia ex jure gentium pro juſtis habeantur, ita & metus quitali bello utrinque inferitur. conf. Burger *Obſervat: milit: jurid: Polit: Cent: 1. O. 21. & Cent: 3. O. 56.* Brückner *de promiſſ: per vim extortâ c. 1. §. 22.* perilluſtr: Dn. Rhetius *Diff. de Metu c. 4. in fin: & Diff. de Pace Theſ. 96.* Piſetzky *Faſcic. Diſſert. Add. 14. in prinis a.* Licent: Schovvart *de Quæſtione An Paſſa, ob Neceſſitatem publicam inita, ceſſante Neceſſitate ſint ſervanda? Fr. ad Viadr. 1689. 4.*

S. XI.

Exoritur *Quaestio III. Utrum Milites Praesidiarii, ad deditionem vocati, si eam non modo denegaverint, sed etiam indefendendò pertinax exhibuerint resistendi studium, quò factum, ut multum sanguinis humani sit effusum, tandem armatà vi expugnatò Praesidiò, commeriti sint, quibus hostis non modò justè irasci, sed quos etiam explendi doloris gratià acerbò aliquò queat afficere supplicio? In quà quaestione distingvendum erit inter id, quod licet, & quod decet, seu, quod saltem ex necessitate aliquà tolerandum est, licet non careat vitio internò, & quod salvà pietate, & officiorum regulis, fieri possit, omnique ex parte rectum piumque est, ita ut conscientiam quoque excuset.* Quæ distinctio Grotio frequens est in *toto libro 3. sui operis d. J. B. & P. Quoad Licentiam bellicam non est dubium, majorem savitiam exerceri posse in eos, qui acrius resisterint, quia sunt hostes mei, inter hostes a, omne obligationis vinculum, quamdiu in statu hostili perseverare velint, nec pacta fecerint, est ruptum. Quicquid in hostibus feci, jus belli defendit, inquit Livius L. 26, & Tacit: *Annal. 1. in Pace causas & merita spectari, ubi bellum ingruat, innocentes ac noxios juxta cadere.* Ad quem locum eleganter Forst: quemadmodum Caloris vi non modò sicca verum etiam humida, absumuntur, ita bella etiam, quæ justà causâ suscipiantur, nefanda quæque opera, cades, supra, sacrilegia secum trahunt. Nemo Martem ita in potestate habet, ut nusquam exorbitet. Ast tantum abest, salvà Pietate, ac Justitiæ internæ regulis majorem crudelitatem in victos exerceri posse, ut potius Milites summam censeantur meruisse laudem, qui fortiter*

*Q. III. An
Pertinax re-
sistendi studi-
um in Militibus
sit puniendum?*

fortiter resisterunt, locumque ipsorum fidei commissum masculè defenderunt. Versantur n. in actu non solum licitò, sed etiam à summis imperantibus & legibus militaribus sub gravissimis poenis præceptò, ut nullæ ferè admittantur excusationes, de quibus infra. Hinc talis sævitia in innocentes, saltem explendi doloris gratià intelligitur suscepta, ex appetitu ultionis cupidissimo, qui quidem congruit ei naturæ quam homo cum bestiis habet communem, non a. parti rationali, cujus est, imperare affectibus, & nemini nocere nisi qui tale quid commeruit. vid: Pufend: *L. 8. c. 3. §. 8.* & Grot: *d. J. B. & P. L. 2. c. 20. §. 5.* add: Baco *serm. fidel. c. 4.* Hinc Alexander, cum in oppido quodam, quod acrius resisterat, puberes omnes jusisset interfici, visus est Indis, *bellare Latronum more*, eamque famam reveritus Rex victorià clementius uti cœpit. vid: Grot: *L. 3. c. 11. §. 16. n. 4.* ibique plura improbatæ hujus ultionis exempla, ex *Procopio, Polyeno*, aliisque autoribus, congesta, add: Michael de Montaigne *dans les Essais, L. 1. chap. 14.*

§. XII.

Q. IV. Utrum Milites pulverem nitrumque Castello subjicere, & sic sibi mortem accelerare queant?

Vexatam jam tangimus quæstionem: Utrum Obsequium eò usque se extendat: ut, si v. g. castellum non amplius possit defendi, Milites ei pulverem nitratum potius subjicere, eòque accensò sese in minimas particulas discerpandos auræ committere, quam pati debeant, ut, simul cum Castellò, in Hostium deveniant manus? Quam quæstionem omninò affirmandam esse arbitramur, si talis internecio *expressò superioris jussu*, qui in me illimitatum exercet imperium sic suscepta. *wenn sie ausdrückliche Ordre habendas Schloß zu unterminiren / und sich mit selbigen*

gem in die Luft zu sprengen. Quò casu usu veni-
 et arg: l. 12. § 2. ff. qui & à quib: manumissio: hoc qui-
 dem perquam durum esse, sed ita præceptum. Ratio
 est, quod absoluto imperio absolutum quoque debe-
 atur obsequium, & quemadmodum ab animâ omnes
 dependent corporis operationes, ita, ut hoc non ali-
 ter agere possit, quàm, prout ab animâ determinatur;
 ita quoque is, qui summò imperiò præditus, habet ad
 civitatem rationem animæ, obediens a. rationem
 corporis, quique proinde mandato nec quicquam ad-
 dere, nec quicquam diminuere valeant, sed omne
 velle & nolle, operari, & omittere, habent à deter-
 minatione summi Imperantis. Quam mentem ac sen-
 sum colligere ferè posses etiam ex l. 3. ib: ejus est non
 nolle, (i. e. tacitè approbare) secundum Lætionem
 florentinam & explicationem Gothofr: (qui potest velle
 h. e. ut Seneca rem explicat Lib: 6. de Benef: c. 20. 15.
 non videbitur velle, in cujus naturam non cadit nol-
 le. & L. 4. Velle non creditur qui obsequitur imperio
 patris vel domini ff. de R. J. Quas Leges eò sensu hic
 accipio, ut concordent cum verbis præcedentibus, cum
 alioquin haud ignarus sim, intra angustiores cancellos
 in sensu Juris Romani eas esse intelligendas, prout pa-
 tet ex L. 20. ff. de Obligat: & act: & Gothofredi 1MO;
 cui varias annectit LL. obstantes, à nobis brevitatis stu-
 diò jam prætermittendas. Hinc nostram mentem
 melius explicat Hobbes. C. 6. §. 19. de cive, quam cla-
 rius quoque exprimimus verbis paulùm mutatis Ta-
 cit: L. 6. c. 8. Annal: Non est nostrum, assimilare, quibus
 de causis hoc vel illud jubeas, TIBI (intellige Imperato-
 rem Tiberium) summum rerum judicium Dii dederunt,
 nobis Obsequii gloria relicta. Præstat proinde, tali ca-
 su

su intrepidâ mente fatali calamitati obviam ire, quàm ex pavore turpiter officio suo deesse. Sic n., si con-
cesserit, cum laude & bonis recordationibus ventura
posteritas facta ac famam eius persequetur, prout ex-
empla infra annectenda id declarant. Et licet mori
durum sit, tamen cogitet: optimos mortalium altissi-
ma petere, unumque insatiabiliter parandum: prospe-
ram sui memoriam & famam. Tacit: *Annal: L. 4. c.*
38. Valeat tunc illud Virgilii: Una salus Victis; nul-
lam sperare salutem; Cùm è contra ignobilis illi sit
animus, cui major vitæ, quàm honestæ famæ cupido,
quique proinde sibi impuret, si cum ignominia gla-
diò carnificis perire & ignaviam justâ poenâ expiare
cogitur, qui adinstar viri fortis vitam finire potuisset.

§. XIII.

Q. IV. Quid
si hoc ipsis
non sit impe-
ritum?

Si verò tam rigida Obligatio Militibus non sit
quidem expressè imperata, ex circumstantiis tamen ii
colligere possint; quod hoc desperatò consiliò Ho-
sti multum nocere, & longè majorem stragem, quàm
sunt Præfidiariorum, edere, nec non reip: utilitatem
insigniter promovere valeant, v. g. Si ex Castellò, fun-
ditus dirutò Belli exitus, ex ejus duratione autem e-
jusdem continuatio dependeret; tunc, ex *Præsumtò*
Principis mandatò milites ad hoc violentum mortis
genus obstrictos esse existimarem; cum ex ratione
salutis publicæ omnes actiones suam recipiant inter-
pretationem, quæ multa consilia ac remedia extra-
ordinaria suppeditat alioquin citra hanc consideratio-
nem vituperanda; Si tamen tale quid intermiserunt, non
istam iucurrunt poenam, quàm ille, qui expressò jussu est
instructus. Contra verò, si quis suâ morte nec hosti
multum nocere, nec Patriæ insigniter prodesse possit,

Q. V. Aut
si ex erroneâ

ex

ex erroneâ tamen conscientia tale quid conatus fuerit, conscientia existimans, in quavis occasione sibi pro fide esse moriendum? Tunc talis, violentâ hâc destructione, ageretur quidem contra se ipsum, nihilominus tamen à Principe fortis ac boni civis laudem mereretur. Quod fortasse collimare videtur gloriosissimæ recordationis Sveonum Regis, *Gustavi Adolphi*, censura, de Præfecto Navis, hâc modò fata sibi accelerante: *Er habe bey Ihme und dem Reiche tapffer und treulich / bey seiner eigenen Person aber als ein Schelm gehandelt.* Laccen: *de Jur: Maritim: L. 3. c. 9.* Prius ob exemplum exuberantis fidei, posterius ob defectum mandati, & cessantem utilitatem. Quam tamen conjecturam de hujus Magni Herois sermone ambiguo, saltem per modum iudicii intellectus, non autem sententia judicialis colligo, ut hinc salva sit rectius sententiarum opinio. Hoc tamen forsitan minus approbandum, quod Henniges ad *L. 3. c. 3. §. 14. Grof: d. J. minus idoneo B. & P. ex Thuano* refert: Præsidarios in furcam ad resistendum? actos, quod tali in loco se defendere ausi fuerint, qui nullò modò idoneus erat, ut ex eò Hosti deditioem petenti resisteretur, ex ratione, ut conjecturare liceat, quod etiam fortitudo militaris suos haberet limites, quos, si quis excederet, degeneraret in vitia. Positò enim, hæc ita se se habere; tamen non est hostis, in hæc re iudicem agere suspectum contra eos, qui pro fide mori voluerunt. Accedit, quod superbia & ambitio victoris eò usque progredi posset, ut omnem defensionem in sui contemptum ex merâ temeritate susceptam esse interpretaretur, vid: *Michael de Montaigne dans les Essais L. 1. ch. 14.*

Q. VI. Quid si defensor facta in loco ad resistendum?

D 2

§. XIV.

Q. VII. Utrum tale propicidium in se sit crimen?

Modo dicta aliam generant quæstionem: Utrum tale facinus in se sit crimen? id quod negandum esse existimo, persuasus: *non omnem ἀσχεσίαν esse vitiosam* aut vituperandam; Equidem non inicitias ibo, citra ullam causam sibi violentas inferre manus, esse in se omni rectæ rationi contrarium, quod ejusmodi ἀσχεσίᾳ tum in se ipsum, tum in rempublicam, tum in Deum summè injustus sit. *In se ipsum*, quia in corpus Tyrannicum exercet imperium, contra rectam rationem, quæ svadet conservationem sui ipsius, vid: Ephes: 5. v. 9. In Remp: socium ei eripiendò, nec non pernitiosò exemplo scandalum præbendò, *In Deum*, quia jus sibi vindicat in vitæ destructionem, quod Deus solus sibi reservavit. conf: Devth: 32. v. 39. & Sap: 16. v. 13. ill: Dn: Stryk: *Disp: de Fortal: c. 8. n. 33. & seqq:* Et Disp: Sub Præsidi: B. Dn: Simonis habita: *De Justitiâ hominis circa membra. c. 1. §. 1. & seqq.* Hinc Hebræi mortem vocabant *dimissionem*, ut videre est *Luc: 11. v. 29.* ex ratione, quam Lactantius suppeditat. *Lib: 3. c. 18. Inst: divin: quod ejus jussu ex hac vitâ recedendum, qui nos in hoc corpus induxit, tamdiu habitaturus, donec jubeat emitti.* Verum, quanquam in The-
si hæc satis rectè se se habeant, tamen quin in *hypothesi*, sive in applicatione quandoque fallant, vix dubitandum; Cum multa in se considerata, sint absoluti Juris Naturalis Præceptivi, quæ tamen pro varietate circumstantiarum, materiæ, ac objecti, ex numero præceptorum sunt eximenda, quibusque deinceps mox alia Juris Naturæ Regula applicanda, ex quâ, tanquam in Præceptorum concursu fortiori alia interpretatione seu limitationem recipiunt, vid: Dn: Hopp: *Comment ad Inst.*

ad Inst: §. 11. de J. N. G. & C. Vi hujus doctrina licet Patrem occidere, si hostis fiat Patriæ, veniatque ad eam delendam. l. 35. ff. de relig: & sumt: fun: Legatos occidere, si hostilia machinati fuerint, Grot: L. 2. c. 18, §. 4. n. 7. quanquam aliàs horum ius divinò humanò- que vallatum sit Præsidiò, ut non modo inter socio- rum jura, sed & hostium tela, incolume versetur, ut loquitur Cic: Verrina 3. Et Lege Julià, Jure Romanò, teneatur, si quis legatum pulsasse, sive ei injuriam fecisse arguetur. L. 7. ff. ad L. Jul: add: L. ult: ff. de Legat: Scilicet cavendum: ne in his actibus, de quibus Natura Jus aliquid constituit, quando ob certas circum- stantias è classe præceptorum eximuntur, *imago qua- dam mutationis fallat incautos*, cum revera non Jus Naturæ mutetur, quod immutabile est, sed res de qua Jus Naturæ constituit, quæque mutationem recipit, monente Grot: L. 1. c. 1. §. 10. d. J. B. & P.

§. XV.

Quæ cum ita sint, nescio, utrum non amicus se- *Judicium*
cessus faciendus sit ab Autore Dissert: de Justitiâ Ho- *Autoris Di-*
minis permisivâ sub præsiðiò B. Dn: D. Simonis habitâ; *sputationis*
qui varios casus in censum criminis propricidii con- *de Justitiâ*
numerat, meò judicio eximendos. Existimat enim: *permisivâ.*
eos in forò conscientie parum tutos ac excusandos esse,
propterea quod salus publica, cum presentissimâ neces-
sitate conjuncta, propricidium requirat, & suadeat. v. g.
quando is, cui multa reip: arcana sunt commissa; ab
hoste captus, examinandusque, ad evitandâ tormenta, qui-
bus se parem fore desperat jugulum proprium præoc-
cupandò peteret, præcinderetque, ne forte veritatem
cum evidentissimò suorum concivium malò, prodere ca-
gatur. &c. tale quid enim non solum esse contra regulas

*Ethicorum, i. e. fortitudinem, sed etiam pugnare cum re-
 Etâ ratione, quamvis reip: sit maximè salutare. c. 4. §. 23. dict: dissert: quod reiteratur in Dissert: 2. c. 2. §. 4. de justitiâ Hominis circa sua Membra. Non enim videtur cohærere: aliquid in summam reip: utilitatem esse susceptum, & quidè ex præsumtâ voluntate summâ Imperantis, qui Jus vitæ & necis in suos subditos habet, quod tamen pugnet cum rectâ ratione aut legibus fortitudinis. Aut rem esse justam quoad effectum, non a. quoad causam sive intentionem. *Primaria intentio* erat: reip: ac Patriæ prodesse ac obsequii gloriam exhibere, quæ, quod sit vituperanda, nemo asseret. Sed quia hic finis aliter obtineri non poterat, nisi mediante internectione, secundariò quoque in eam consentiebat. Quicquid sit: apparet laudatæ Disputationis autorem non fuisse ex scholâ stoicorum, nec ex Judæorum istorum numerò, de quibus apud Josephi: *Bell: Jud: L. 3. c. 23. Miscemus inter nos sanguinem, morte sponte sumtâ, nam ne Deus quidem nos culpet, in duo intentos, ut & Imperatorem revereamur, & sacras Leges custodiamus; Sed vitæ conservandæ studiosissimum, ut potius miracula expectare jubeat, (quæ tamen non ad omnia tempora pertinent Petr: Martyr: 2. loc: com: Clasi: 1. c. 8. n. 10. & miraculorum credulis Papiculis citius, quàm nobis obtruduntur, quibus plurima miracula, quæ extra sacras literas traduntur, sunt sublestæ fidei) quàm ullò modò violentas sibi inferre manus. Ego conta in hisce casibus *naturaliter in corpus suum sicut ne licere* cum Icto Ulpiano ex L. 9. §. 7. ff. de Pecul: asserere haud erubesco. add: Pufend: L. 2. c. 4. §. 5. d. J. N. & G. Amef: de cas: consi: L. 5. c. 31. §. 14. D. Becman. *Lin: Doctr: moral: c. 15. §. 2.***

§. 2. Uffelmann, Prof: Helmlt: *de Homagiò*, §. 88. Et ex sacris literis Exemplum Samsonis, *Jud: 16.* Razis, Hierosolymitani Senatoris 2. *Macc: 19. v. 37.* & Saulis, 1. *Sam: 31. v. 4* si verum est hunc retipuisse. vid: *Grot. d. J. B. & P. Lib: 2. c. 19. §. 5. n. 4.*

§. XVI.

Unica adhuc quæstio hic venit excutienda: Utrum defensio Præsidi sit licita si Princeps, pro quò ^{2. IX. U-} irum defen-
pugnandum, inchoaverit bellum manifestò injustum? ^{Utrum defen-} *Præsidi*
aut si de ejus justitia subditus conscientiam dubiam fo- ^{Utrum defen-} *Præsidi*
veat? Ad quam quæstionem reponimus: quod si ani- ^{Utrum defen-} *Præsidi*
mus nobis esset standi à parte *personati Stephani Junii* ^{Utrum defen-} *Præsidi*
Bruti, de quò infauti omnis autore liber ante ali- ^{Utrum defen-} *Præsidi*
quot annes publicam vidit lucem, sub titulò: *Vindicta* ^{Utrum defen-} *Præsidi*
contra Tyrannos; aut amplecti *Miltonis Angli* ^{Utrum defen-} *Præsidi*
guitias sophisticas, quas vulpes illa callida, procul dubio ^{Utrum defen-} *Præsidi*
pretiò ac ambitione corrupta, in *defensione pro populo* ^{Utrum defen-} *Præsidi*
Anglicanò nobis exhibet, & quibus impius *Rebellis*, ^{Utrum defen-} *Præsidi*
illa scelestissimorum hominum cloaca (ut à *Salmatio*
appellatur in *Defensione Regia c. 1.*) in bonum Regem
commissum parricidium excusare conatur; aut deni-
que si nimis exorbitantem doctrinam *Majestatis realis*,
quam *Limn: in Capit: Rudolphi II. ad Art: 32. verb:*
von Käyserl. Majestät n. 48. & seqq. operosè de-
fendere ausus est, vid: *Henniges ad Lib: 1. c. 3. p. 165.*
Comment: ad Grot: d. J. B. & P; sequi vellemus,
forsitan haud difficile foret, multas invenire elabendi-
rimas, quibus Summo Imperanti omne detrectaretur
obsequium. Nam *dogmata*, quæ in hisce libris pro-
ponuntur, ferè hæc sunt: *Tunc demum Principi paren-*
dum esse, si imperiò suò non malè uteretur. Summam
Majestatem existere penes populum, ita ut Rex malè Im-
perans

perans populo subjiciatur &c: quibus, utrum aliquid perniciosius excogitari vel fingi possit vix credo, *vid: Grot: d. J. B. & P. L. 1. c. 3.* Præclare contra Monarchomachos disputantem & *Pufend: Lib: VII. c. 6. §. 4. 5. 6.* Verum, nî summa velimus miscere imis, nî omne subordinationis vinculū rumpendum, & sæda omnia rerum confusio inducenda sit, hoc peccilens dogma, cum ejusdem farina: aliis, cane pejus & angve erit vitandum. Ab hisce itaque Monarchomachis divorcium faciendò, pro asserendâ summi imperii autoritate, ad propositam quæstionem respondeo: quod, licet subditus *contemplativè* dubitet, aut etiam certò existimet, bellum esse injustum, in *Judiciò activò* posit non dubitare; ob extrinsecum momentum, nempe justum Superioris, cui obsequendum esse credat, ne in negotiò tanti momenti Obsequium Civium à singulorum suspendatur *judiciò*, quibus facile foret: timiditati aut ignavia: conscientia: scrupulum obtendere *vid: Pufend: Elem: juris: L. 2. obs. 1. §. 6. & J. N. & G. L. 8. c. 1. §. ult.* Quibus merentur adscribi, quæ hanc in rem etiam adducit *Illustr: Dn: Stryk: sæpe dict: Dissert: de Fortal: c. 9. n. 1. & seqq.* *Definire sc: hæc ipsius principis erit, cum penes illum sit summa rerum potestas. Nec enim singulis attribuenda facultas judicandò de aptitudine mediõrum, quæ boni publici promovendi causa princeps adhibere jubet, eò quidem effectu, ut cuique pro *judiciò sui dictamine* ea excqui vel intermittere liberum sit. Accedit: quod hic ab ipso requiratur mera *defensio*, quæ in bellò non dubiò tantum, sed & manifestè injustò, justa esse potest. Quia hostis, justum quamvis bellum gerens, non tamen jus verum & internum habet, subditos innocentes, & à belli culpa remotos, interficiendi.*

ciendi, hinc, licet bellum non sit utrinque justum, illa tamen actio defensionis, ex Jure Naturæ fluentis, justa esse potest. Grot: *L. 2. c. 26. §. 6. d. J. B. & P.*

§. XVII.

Recte proinde inter *causas internas, civitatem Cognitionem dissolventes & opiniones seditiosas* Hobbesius retulit & *Boni & mali* hanc: *judicationem boni & mali ad singulos pertinere non pertinere & peccare subditos, obediendo principibus suis. c. XII. ^{ro} ad subditos.*

§. 1. & seqq. de *Cive* nempe in iis rebus, quæ non manifestè pugnant cum Præceptò divinò, quod enim ultra aras suam doctrinam extendere nolit, innuit *c. 18. §. 1. & seqq.* ubi expressè ait: *insanum esse, si princeps, jusserit facere ea, quæ puniuntur morte aternâ, non potius mori mortem naturalem, quàm obediendo mori in aeternum.* Scilicet in omnibus hisce casibus, quantum possibile erit, præcavendum, ne quis directâ actione ad finem contra conscientiam concurrat, sed patienter admittat, quæ sine majori reip: malo averti non possunt. Quod si tamen fieri nequit, tunc in talibus casibus distingvendum erit inter *Autorem & Actorem*, ut ille, si sit summus Princeps, peccet, non *hic*; Licet enim actio sit contra Leges, non tamen *Actoris* sed *Autoris* actio est; Peccatum enim meum est, quod faciens peccatum meum esse puto, quod vero alienum esse puto, possum quandoque sine peccato meò facere vid: art: 2. cap: 12. sive ut Pufend: ait: *d. J. N. & G. L. 8. c. 1. §. ult: Nudam subditus hic suscipit executionem, Summumque Imperantem super justitiâ Belli DEO rationem reddere permittit.* addantur loca ex Tacito. *Hist: 2. c. 39. H. 1. c. 83. 84.* Infinita sequuntur incommoda, si unum datur, Feltn: *De re milit: R. 1. n. 52.* Quam doctrinam

E

Hobbe-

Hobbesius dicto Libri: de cive in Proem: & alibi ingenis-
sissimè illustrat per *fabulas Prometbei*, perpetua jecoris
laceratione puniti, quòd surreptò à sole igne ex lutò
fecerit hominem; *Filiarum Pelie Regis Theffalia*, quæ
cum Medea contra Patrem suum conspirassent. Vo-
lentes enim illæ decrepito Seni restituere adolescen-
tiam, consiliò Medea in frustra concisum igni coquen-
dum imponunt, expectantes, dum revivifceret, & tan-
dem *Ixionis*, qui cum à Jove in convivium adhibitus
esset, atque Junonem adamasse atque sollicitasse cœ-
pisset, pro Deà nubem amplexus esset, ex quibus ge-
niti fuissent Centauri, naturæ partim humanae, partim
equinæ, genus pugnax & inquietum, i. e. homines
privati, justitiam suæ cognitioni subijcere cupientes,
cæterum falsam & inanem ejus speciem, quasi nubem,
amplexantes, dogmata illa biformia partim recta, &
speciosa, partim bruta & ferina, rixarum omnium &
cædum causas genuissent. Quod eum in finem addu-
co: ut constet: quantum *Hobbesio* fuerit *ingenii acu-*
men, & quanta sanctitate ac dexteritate summam co-
luerit majestatem. Caveant ergo malevoli illi, quibus
solenne est, aspernari hunc autorem, quem vel nunquã
satis patienter perlegerunt, vel non satis adsequuti sunt,
ne & ipsis dictum sit illud, quòd *in disput.*: sub Præsidiò
Magnif. Dn Pro-Rectoris *de Spinozismo ante Spinozam*,
extat: *Tanta prob. dolor! multorum est vesania, ut haud*
raro sententiam aut laudent, aut defendant, quam ipsi e-
quidem non satis intelligunt, sed quam tamen magne cu-
jusdem fame viro tribui vident. Caveant: ne ipsi
Eudorem infundat illud elegans judicium, quod Mon-
sieur Courtin in simili causâ fert de *iniquis Grotii Cen-*
suris, (quibus omnia, utcunque: piò animò scripta,
olent:

Judicium de
Hobbesio.

olent *Lucernam Socinianam*, quemadmodum hoc genus loquendi Osiandro in suis Observat: ad Grot: frequens est.) dans l'avertissement sur la traduction: bis verbis: Enfin Il y en a & même de fort savants, qui ont voulu expliquer votre auteur, & le refuter en l'expliquant: Mais, comme ils ne se sont pas donné assez de patience, pour joindre ses principes à ses raisonnements, (il ne m'appartient pas de dire, qu'ils ne les ont pas compris) ils l'ont laissé aussi sain & aussi entier qu'il étoit, Mais il est inutile de le défendre, comme il n'est censuré, que par ce qu'il n'est pas bien entendu, à présent il ne pourra, qu'être estimé de tout le monde. Hæcut ut forsitan nimis favorabiliter sint dicta, cum nec solus Grotius, nec Hobbesius erit, cui non cum reliquis, ad triste mortalitatis privilegium, quod est errare ac labi, recurrendum sit, tamen nemo infortias ibit: hanc censuram multum habere veritatis. add: Consultis: Dn: Pauli, Prof: Prim: Tract: Theoret: Pract: de Veris Jurisprud: Princip: qu: 10. p. 2.

§. XVIII.

Ne autem quis arbitretur, nos in delineandis militum officiis meras saltem fovere cogitationes cerebrinas, aut effinxisse chimæras, quod nunquam talis miles exitisset, qui hanc fidelitatis & obsequii, à nobis exacti mensuram adimplevisset; mearum erit partium, allatis nonnullis *exemplis* (quæ tamen propter temporis penuriam & brevitatis studium, saltem remissivè erunt alleganda) fortium & animosorum gubernatorum, qui per gloriam adhuc apud posteritatem vivunt, meæ assertionis veritatem demonstrare, atque liquidum reddere, dogmata hæc utique ex classe idearum saltem in speculatione generatarum esse eximenda.

Exempla fortium & animosorum gubernatorum.

Utram ex-
emplis sit
judicandum.

Et quanquam *L. 13. C. de Sent: & interloc: omn: jud:* vetet exemplis judicare; tamen cum & Jcti officiu m sit, ex exemplis, juncta vera moralitatis consideratione, formare aliquod judicium intellectus, exempla insignem habebunt usum, utpote quibus vivitur. *Nov: 22. c. 21.* Et si in solis exemplis non simpliciter acquiescendum, & hoc sensu tantum exemplis non judicandum; Ceteroquin vero, quorsum quæso à viris sapientissimis tam assidue commendatur studium legendi historiarum, si exempla nihil profunt. *Hoc præcipue salubre ac frugiferum,* inquit *Liv: L. 1. H. omnis te exempli documenta in illustri posita intueri, ut inde tibi tuæq; reip: quod imitere capias, inde sædum inceptu, sædum exitu, quod vites.* Cui consentit Machiavellus in *Principe: c. 13. & 6.* inter potissimas doctrinas assiduam exemplorum Lecturam Principi commendans. *Quod exercitium mentis attinet,* sunt ejus verba, debet Princeps legere historias, & in iis considerare actiones hominum excellentiss: quò eas imitetur & c. *Ut si virtus tua eo usque non pertingat, saltem inde spargat aliquem odorem.* Ad exemplorum usum itaque provocantes, in scenam producimus *Alphonsum Perezium Guzmanum,* de quo *Burgg: Cent: 1. Obs: milit: 10. p. 25.* Edit: *Colon: in 4.* refert sequentia: *Alphonsum Perez Gutzmannus, post semestrem Tarifa obsidionem, Hostibus minitantibus: Nisi oppidum dederetur, Filium se illius, quem apud se habebant, interfecturos, Respondit: Se Filium Patriæ, neque eum immortalem genuisse, quò se orbari, si ita sors ferret, quàm præsidio discedere & fidem frangere sibi satius esse, illud enim fieri vel cum gloriâ suâ posse, hoc sine suo dedecore ac scelere non posse, atque ita filium in conspectu suo ab hoste necari*
ipassus

passus est: add: omnino Autor *der Nouvelles aus der gelehrten Welt de Anno 1693. p. 4230. & seqq.* Ubi Benevolus Lector inveniet exempla, nonnullos *Gubernatores Hispanicos* in defendendò Præsidiò ferè incredibilem sustinuisse famem, & plane stupendam exhibuisse fidem ac constantiam. vid: etiam Gregor: *Leti Histoire de Cronwell. p. 374.* ubi elegans exemplum *de Bacone Capello*, Præsfecto urbis Colchester, instantem filii mortem generosè contemnentem, cum tamen in superioribus evicerimus: amorem parentum in liberos esse omnium tenerimum. *De Lucio Pinnario*, Præsfecto Præsidiì Ennensis vid: *Liv: Lib. 24. H. & Burgers Cent: 1. Obs: milit: 10. p. 34.* *De Præsfecto Præsidiì Limpurgensis* vid: *Theat: Europ: p. III. p. 158.* *De fortissimo comite de Serini*, Præsfecto Sigethi. Anno 1555. contra Turcas cum militibus sibi commissis usq; ad extremum vitæ halitum pugnante, donec in conflictu omnes internecioni fuere dati & occubuerunt vid: *Ziegl: Schau-Platz der Zeit. N. 3, die 8. Sept. & Labyr. der Zeit p. 680.* De nunquam intermorratura gloriæ Præsfecto Viennensi *Ernesto Rudigero von Starenberg*/ vid: *Barthol: Crassus, Neapol: in Elog: Neapolit: 1684. in 4. Erasmi Francisci Adlers Bliz/ p. 2. p. 366.* *Hamburger Kern-Chronic: 1683. p. 75.* Qui, quantâ facundiâ ac animositate suos milites ac cives ad fidem & constantiam adhortatus sit, videre est ex elegantissimâ oratione, quam ad eos habuit, ubi tot sunt rerum pondera ferè, quot verba, & quam nobis consignatam reliquit Autor *des Durchl. Archivs. Num: 30.* Cujus incomparabilis Herois quanta sint merita, etiam inter alia colligere licet ex *litteris laudatoris à papâ Romano die 25. 7bris ad eum scriptis a-*

pub Böeth: im *Kriegs-Helm*. P. I. p. 173. Dignissimus est, cui universa Europa pro insignibus rarissima & planè egregia fortitudinis documentis, immortales persolvat grates, & qui omnibus generosis animis in æmulationem, imitationem & exemplum ob oculos sistatur. Non exigua quoque fuisse merita Georgii Hermanni de *Sweinitz*, gubernatoris *Freibergæ*, à *Svecis* obsessa, apparet ex Literis Imperatoris Ferdinandi III, ad ipsum exaratis die 8. Martii 1643. In *Relat: Hislor: Francof: 1643. p. 9.* ubi quatuor epistola ad huncce fidelem militem missæ.

§. XIX.

*Exemplorum
continuatio,*

Singularem quoque meretur observationem exemplum *Præfecti civitatis Wittebergensis*, cujus historiam nobis exhibet *Hortleder von Ursachen des teutschen Krieges*. Cum enim *Carolus V. Johannem Fridericum* Electorem Saxonie captivum duceret, ipse Elector ad Præfectum Belli supremum mandatum in scriptis emisit, ut se, suasque copias *Corolo V.* dederet, civitatemque *Wittebergensem* obsidione hactenus cinctam ei traderet, tamen is ad mandatum scriptum obsequium denegavit, nullà aliâ ex ratione, quam, quod Electori captivo jus imperandi haud amplius salvum sit. Deductò tandem Electore ad muros civitatis, ut cum Belli Præfectò conferre posset, statim obsequium ei præstitit; cujus ferè simile mihi relatum de *Hasslorum* duce Belli *Geisio*, tunc temporis incomparabile fortalitium *Ziegenhain*, princeps interim captivo, defendente. Huc ultimò referendum Exemplum *Præfecti Dömisensis*, in Ducatu *Mecklenburgico*, qui hoc fortalitium ad jussum Ducis, *Christiani Ludovici*, tunc apud Gallos commorantis, *Dania*

niæ Regi tradere licitè detrectavit, vid: Pufend: *Histor: Brandenburg: L. 18. §. 127.*

S. XX.

Occasione igitur duorum exemplorum postremorum non possum non hæc movere quæstiones? *Utrum Præfectus loci sufficientem habeat causam arcem tradendi, si v. g. Sigillum Domini videat, aut Mandatum Superioris accipiat, qui forsitan alibi degit, aut captivus est. Quas quæstiones negandas esse existimo, præter postremam, quæ sub certâ distinctione concedenda. Primam enim quod concernit, non excusabitur is, cui arcis custodia demandata, si arcem illam ei cesserit, qui Sigillum Domini exhibuerit, ex ratione; quod Sigillum non sit ordinatum ad ejusmodi actum, nec satis conveniens respectu talis negotiû, Menoch: Lib: 2. de præsumpt: præf. 87. n. 18. talen. figurum saltem præbet certitudinem aliquam probabilem nec satis veram. Et cum in negotiis privatis ad actus alicujus momenti requiratur mandatum specialissimum vid. tt. ff. & C. de procurat: ibique DD. quidni ad tantum negotium, quod ut plurimum cum omnium salute conjunctum est, vid: de hac quæst: latè Burgg: Cent: 3. Observo: Jurid. polit. Milit. Obs. 16. per tot. ubi demum concludit: Fatuum esse gubernatorem arcis, si per solam Sigilli exhibitionem aut impressionem sibi imponi & ad arcis deditioem se induci sineret. Mandatum Superioris quod attinet, Gubernatoribus non improbandum, sed potius laudi habendum esse judico, aut ad minimum prudentiæ regulas hancce suppeditare cautelam: ne quis ad unicum Mandatum arcem tradat, sed cessionem ejus differat, donec reiterationem ejus impetraverit, quò fraudes omnes eviten*

videntur, & de voluntate Domini perspicacius con-
 fect. **Inmassen der Obrist Lucas verschiedene Käy-
 ferliche Ordnungen abgewartet/ ehe Er Anno 1650.
 die Bestung Ehrenbreit Stein abgetreten.** Burgg:
dict: Observat: 16. in fin: Quod tandem Superioris cap-
tivitatem spectat: Distingvendum esse reor; Utrum reg-
num sit in Principis patrimonio, i. e. in' quod Princeps
 habet plenum jus proprietatis, dum peculiari modò
 primus rerum, quas civitas complectitur, omnino-
 dum dominium acquisivit; an verò sit *voluntate popu-*
puli delatum, quia ad modum plurium Patrum fami-
 lias quorundam bonorum proprietatem habebat,
 & sic se ipsum ac bona sua imperio civili subjecit, ita,
 ut cives bona sua originariè haud quidquam tanquam
 beneficium imperii civilis agnoscant. *Priori casu con-*
cedo; jussui Superioris captivi obsequendum esse, quia
 enim Rex sibi reservavit Dominium illibatum, cives
 Sua fere non aliò tenebunt jure, quam quò servi quon-
 dam Romæ peculia sua obtinebant; sic ut eorum pos-
 sessio sit merè precaria & arbitrio Regis, quandocun-
 que visum, revocabilis. vid: Pufend: *d. 7 N. & G. L. 7. c. 5.*
§. 7. quando itaque suam enixà declarat voluntatem, sub-
 diti sese ad istam accommodare debent, licet coactè
 tale quid jusserit, cum & coacta voluntas sit vera vo-
 luntas. *Posteriori verò casu* eius jussui non esse paren-
 dum, ex eò apparet, quod de tali regnò Princeps ne-
 quidem in plenà libertate constitutus quidquam alie-
 nare valeat, nisi accedente populi consensu, nedum
 quod tale jus exerceri possit ab eò, cujus jus, (i. e. fa-
 cultas administrandi) in actu secundo est impeditum.
 vid: Grot: *L. 3. c. 20. §. 2. & 3. ibique Henniges. & L.*
2. c. 6. §. 3. ibique Ziegl:

CAP;

(o)
CAP. II.

De Violati Obsequii Poenis.

§. I.

PER ea, quæ huc usque dicta, probatum dedimus, *Leges sine* defensionem Præsidi adeo esse necessariam, ut ipsa *sanctione pœ-* Natura eam commendet, quæ jubet pro Patriâ, pro *nali sunt nul-* Principe & populò, ad extremum usque spiritum pug- *lum autori-* nare. Dn: Pufend: *Diss: de Obligat: adversus Patriam,* *inter dissert: Acad: select: 1675. 1677. 1678.* Sed cum nemo ignarus sit, quantâ affectuum, & vitiorum colluvie Homo turgeat, quantaque ipsi ad perpetranda scelera insit pravitas; in tantâ animorum malitia, re-ctique averlacione, non sufficit dixisse, aut svasisse: quid factò opus sit, sed, ni velimus nostra Præcepta in nuda abire consilia, necesse quoque est, ut accedat *Hobbessii Leviathan,* i. e. sanctio pœnalis, quâ ipsis demonstretur: quodnam malum contra Legum præscripta peccantibus sit propositum, Horridum enim ac ferox militis ingenium non tam mollibus gubernatur Legibus, qualis memoratur *Lex Cincia,* aut *Lex Valeria* apud Liv: *L. X. c. 9,* quæ nullam aliam habebat clausulam præter hanc: *qui secus fecerit improbè fecisse videntur.* conf: Pufend: *d. J. N. & G. L. 1. c. 6. §. 14.* Sed Leges nostræ militares transgressoribus minantur gladium, patibulum, virgas, cruciatus, infamiam, ignominiam, & nescio quos dolores. Ita, ut quem admodum Princeps belligerantes armat *gladiò belli,* quò strenuè utantur in hostes, ita ipse armatus manet *gladiò justitiæ* ad puniendos malos. Metum enim pœnarum omnibus, quos non amor virtutis intra debi-

ta continet officia, esse terribilem, tam naturale, quam in republica necessarium est. Recte enim ait Arist. 7. Polit. 14. deteriora comparata sunt in usum meliorum, tam in his quæ à natura sunt, quam quæ ab arte. Frustra ergo à quibusdam illud Stoicorum in hunc sensum trahitur: sapientem non esse beatiorem, qui omnibus fortunæ & corporis bonis afflueret, eò, qui esset in Taurò Perillis, nec quicquam esse malum præter vitium, nec bonum præter virtutem, supplicia autem, mortem, laborem, aliaque corporis incommoda ad res adiaphoras esse referenda. Nam hoc esset fingere sapientem non dabilem, & inani fastu extra periculum speciosè philosophari, hominem magis considerare ut angelum, omnis materiæ expertem, quam corporeum. quamdiu n. animus corpori nostro est inclusus, non potest non sensus mali nos afficere. conf: Henniges ad Grot: d. J. B. & P. L. 2. c. 20. §. 1.

§. II.

Rigor militaris non pugnat cum iustitia.

Cum autem omnis pœnarum determinatio, tam quoad qualitatem, quam quantitatem, dependeat à voluntate summi Imperantis, qui pro cujusque populi atque animorum tractabilitate; duritiæ aut asperitate istas ferre solet ac debet, ut quemadmodum calceus pedi est accommodandus, sic quoque Leges temporis & iis, quorum gratia fiunt, quadrent ac conveniant; ita quoque non est mirum, Leges militares tanta pœnarum atrocitate, quæ transgressores manere debet, esse munitas, & militaria munera tanta exigi severitate, eo usque, ut cum alias togatum apud iudicem affectibus, qui animum hominis vehementer percellunt, facilius venia indulgeatur, inter militaria iudicia id non æquè observetur. vid: illustr: Dn: Stryk: *sæpe dict: Diss: de Fortal: c. 9. n. 1. & seqq:* Si autem quis nimium hunc rigorem quædam iniustitiæ speciem traducere haud vereretur, quia non æquum esset, Scuticæ dignum vitium, horribili sectere flagello; ille cogitet non omne quod durum est, statim eriam iniustum esse. Nam quia in Bellò ob exiguam *Negligentiam* sæpe de summâ rerum est actum, & inter tot hominum:

minum miryades & tantam efferatorum multitudinem non pauci sint, qui nequitiam quasi perbiberunt, & ita visceribus immiscuerunt, ut nisi cum ipsis exire non possit, quomodo quæso tot malis aliter subveniri, & tot animorum pravitas aliter compefci potest, nisi terrore suppliciorum. Accedit, quod culpa hic non solò contrahatur delictò, quod in specie punitur, sed & inobedientiâ & contemptu in superiores. Et frustra de duritie Reus queritur, quippe quam utique præscivit, ubi autem quod futurum sit denunciatum est, culpa patientis est, Dn: Stryk d. l. n. 13. Felicissima illa armorum disciplina, instar calidissimi stomachi quamcunque intemperiem, & morbum concoctum corrigit, vid: Speidel. Spec; Jurid: Polit: Pbilos: Hist: p. 739.

§. III.

Evincere conatus sum, Rigorem Juris militaris non continere iniquitatem, ut & ex quibus rationibus à Militibus tam exactum requiratur obsequium. Quod, dum feci, libentur fateor, me magis sequutum fuisse Leges, per congenita rationis Lumen nobis insinuat, quam positivis. Sed cum ordinis ratio jam proponere jubeat certa delictorum genera, istorumque pœnas à Legislatoribus humanis impositas, magis è re erit in subsequenti- bus inhærerè Juri Civili. Quod pœnæ non sint Jure Naturæ specialiter determinatæ, sed per modo dicta, omnes ex prudentia Legislatura dependeat. Ex quibus simul constat: quàm necessarium sit sociare utriusque juris studium. Nec enim propter ingeniorum diversitatem possumus carere Legibus positivis, (cum metuendum sit, si omnia juxta sanæ rationis dictamina forent decidenda, ne multi cerebri sui male purgati deliria, aut incompositam animi cupidinem pro Legge naturalivenditent, aut propter animi hebetudinem quævis fomina tanquam rectorum rationis dictamina hominibus obtruderent Pufend: L. 2. c. 3. §. 13. in medi: d. J. N. & G.) Nec propter negotiorum & circumstantiarum varietatem, & quod natura semper deproperet, novas edere formas, Legibus naturali-

ralibus. Cum enim omnes Leges civiles ad bonitatem
 moralem, ceu Lydium quendam lapidem severissimè
 probari debeant, necesse est, ut in vastissimo Juris ocea-
 no ubique hallucinetur, qui tam fideli manu ductione de-
 stitutus est, & saltem intra jejunam Legum Romanarum
 recitationem subsistit, ita, ut cum eò extra digesta
 & Codicem finium regundorum sit agendum. Quale
 genus hominum Henniges ad proleg: Grot: p. 35. vocat
viperium, non nisi fovendis litibus in rep: natum, communi ca-
lamitate pingue, & ad Garamandas & Indos relegandum;
 conf: Joh: Ludovici: Præschius de Jeto vero & Personato §.
 18. Hobbes præfat: de Cive Joh: Schilter: manud: philos:
 mor: ad Jurisp: c. 1. §. 10. Struv: Præfat: ad vind: privat: ubi
 studium Juris naturalis valde commendat, sed simul mō-
 net, ne plane deferatur Jus Romanum, aut sibi quisque
 aliquod Jus Naturæ fingat: add: Culpis; Colleg: Grot: ad
 proleg: §. 1. & 2. & Mevius, in præfat: Nuclei Juris Natur:
 insp: 2. n. 22. & seqq; & Boecl: in Præfat: Comment: ad Grot:
 p. 39. Ubi ait: quod ab hoc Jure velut à trunco cætera multifa-
 riam superinducta, velut furculi per insinuationem accedentes sus-
 stententur & alantur. Ut igitur ostendam me utriusque
 Juris habere rationem, in antecedentibus ex Principiis
 Jurisprudentiæ universalis argumentatus sum, in subse-
 quentibus magis occurrent Jurisprudentiæ particularis
 sancita.

§. IV.

De pena De-
ditionis.

Initium tractationis criminum particularium fiat à
 Munimenti ditione, in quâ discrimen statuendum erit
 inter ditionem dolosam & culpосam. Si deditio fuit
 facta dolosè, est crimen Læsi Majestatis, sive Perduellio-
 nis, per L. 3. & 10. ff. ad L. Jul: Maj: poena itaque hujus
 est animæ amissio, i. e. gladius, LL. XII. Eam a. po-
 stea fuisse exasperatam, ex alleg: 3. patet, ubi ietus Mar-
 cianus ita ait: Leg. XII. tab: jubet, eum, qui hostem concitavit
 verit. [i. e. ut Gothofr: explicat, factionem cum hoste
 iniverit] quive civem (arcom) hosti tradiderit, capite puniri:
 ubi Gothofr: ex Jcti Pauli Lib: Sentent: Lib. 29. §. 1.
 refert;

refert, quod modo aqua & igni fuerint interdicti, modo bestiis objecti, modo vivi exusti &c.) Lex. a. Julia Maj: Præcipit eum, qui Majestatem publicam læserit, teneri, qualis est ille, qui in bellis cesserit, aut arcem tenuerit, aut castra concesserit, add: l. 6. §. 4. l. 7. ff. de remilit: Quod crimen quia est omnium atrocissimum, ita quodque non est dubium, quin pœnæ, iis statutæ locum habeant, scilicet sectio corporis, & confiscatio omnium bonorum, infamia, tam quoad reum, quam ejus liberos, quod non fit lugendus, l. 35. ff. d. religg: & sunt fun: quod cadaver ejus inhumatum relinquendum l. 1. C. de cadav: punitor: quod insignia gentilitiæ fastis sint eradenda Tacit: Annal: Lib: 3. &c: quod memoria ejus damnanda §. 3. inst: d. publicis jud. quæ pœna quoque per A. B. tit: 24. approbata ib: daß der Todte und sein Nahme verdammet sey mit seinem Gedächtniß. add: Const: Crim: Carol: V. art: 118. & 224. Carpz. in Pract: crim: 9. 41. n. 9. Ubi tamen notandum, quod hæc pœnarum atrocitas aliter locum non habeat, nisi planè detestandæ & ferè inauditæ malignitatis quis liquidò fuerit convictus, cum in hoc crimine puniendo valde sit evitandus abusus, quia neminem latere potest, nisi planè sit hospes in historiis, hujus criminis prætextum semper obtentui fuisse summum ab adulatoribus opprimendis aliis, etiam innocentissimis, honestissimis & omnium optimis, ut etiam Tacitus dicat: hoc crimen omnium accusationum fuisse complementum, sive ut Lipsius ex Plinio annotat: unicum crimen eorum, qui crimine vacassent Tacit: Annal: L. 3. c. 38. Cæterum dolosæ proditoriæ æquiparatur: Si quis Hosti nunciat, quæ, & quales sint munitiones domini, i. e. Si Hosti referat: deficere vitæ subsidia, Milites plerosque vel peste, vel aliò morbo vexari, aut alia facit, quibus hostis ad faciliorem munitionis occupationem invitatur illustr: Dn: Stryk. de Fortal: c. 9. n. 19. & illustr: Dn. de in Jena Tractatu de ratione status circa revelationem Arcanorum; hic novissimè denuo recuso & sub Disp: incudem revocato. Præsid: Dn. Jacobo Brunnemanno. Prof. Publ. Extraord: conclus: II. Differt: V.

*De deditio-
ne culposa.*

Sin verò sine dolo, ex ignaviâ, vel intempestivò metu, arx fuerit tradita, non quidem committitur crimen perduellionis. Anth: Matth: *ad tit: de publ. jud: c. 2. n. 15.* & Brunnem: *ad L. 1. ff. ad L. Jul: Maj: n. 10.* interea tamen non effugiunt poenam *Ar: 40. Brandenb. Kriegs- & Arr: 73. Schwed: KriegsR: ib: die Gubernatoren und Befehlshaber derselben/ sollen am Leben / Ehr und Gut gestraffet werden/ die gemeinen Soldaten aber/ ohne Fahren/ auffer dem Lager dienen/ und dasselbig: reinigen / biß daß Sie ihre Verbrechen mit Männlichen Thaten / oder sonderlich nützlich Diensten ergänz. Ubi notandum (1) quod quamvis alias poena mortis non debeat imponi, nisi dolus fuerit commissus, qui quasi est anima delictorum; *L. 1. §. 2. l. 14. ff. ad L. corn: de sicar: tamen hæc regula non saltem jure civili, sed etiam nostrò jure militari patitur exceptionem, si res sit mali exempli; propter exemplum enim iustissimum est, culpam illam quoque gravissimè coerceri, ne cæteris idem facientibus victoria, semper ad hostes transferatur. Feltm: Resp. ad rem milit: R: 3. n. 36. Quemadmodum in l. 38. §. 5. de panis traditur de eò, qui poculum amatorium alicui propinavit, quod licet sit extra dolum, dum non habet propositum aliquem interficiendi, sed hoc philtro seu Pharmacò amorem puellæ vel mulieris sibi conciliandi; tamen propter malum exemplum, quò dolus saltem implicitus fuit commissus, quia fecit rem illicitam, possit poenæ Legis Corneliz subjici. Notamus (2) Quod quamvis alias Leges Romanæ diligenter soleant distinguere, inter personas, quæ sunt alicujus dignitatis, & quæ sunt humilioris sortis, ita, ut prioribus durior, posterioribus autem mitior poena sit imponenda. vid. Ord. Crimin. art. 117. ibique DD. add: Gr. d. 1. B. & P. c. 20. § 33. & Exemplum quoque hujus occurrat in *L. 1. §. 5. ff. ad L. Corn: de Sicar: ubi Divus Pius circa eum, qui uxorem in adulterio deprehensam occidit, distinguere jubet; utrum sit humilior loco positus, & in exilium perpetuum dandum esse, utrum***

trum verò in aliquâ dignitate constitutus, & ad tempus re-
legandum (quam Legem utrum Grotius rectè vitioſæ *ποπολιτικῆς*
incuset, de eò iam nolo litem facere meam)
tamen hic plane contrarius personarum instituatur res-
pectus. Et cum milites gregarii ad pœnam levioſorem con-
demnentur, Præfecto delictum capite sit luendum & amis-
sione honorum. Quod non sua destituitur ratione, nam
cum præter communem causam, quæ eum à negligentia
deterere debuisset etiam singularis Præfecti fides sit electa,
ipseque aciori intellectu præditus sit, ad perspicendas ra-
tiones, quæ deditioem suadere videantur, sine dubio ejus
improbilas, tanquam apparentior, etiam magis erit puni-
enda, quam militis gregarii, haud secus, quam, quemad-
modum peccatum à sacerdote commissum, qui suo ex-
emplo ad Sanctimoniam aliis præire debuisset, gravius
censetur eò, quod ab aliò patratum. Hinc Tacit: de Capi-
tone eleganter ait; *L. 3. Annal: Capito insignitior infamia fu-
it, quod humani diviniq; juris sciens, egregium publicum, & bo-
nas domi artes debensia visset.*

§. VI.

Post dolosam aut culposam deditioem sequitur Ma-
litiōsa Desertio, qua non minus turpiter præmissum viola-
tur obsequium. Duplici modo autem quis desertorem agit:
vel non pugnando, vel plane aufugiendo. Utrumque supplicio
dignum. Si Calvino fidem attribuimus, germanicum voca-
bulum Soldat non tam à Sold, quam à soldarius, sive soli-
darius, qui lingua gallicâ devoti dicebantur, originem suam
trahit, ut hinc præceteris à desertionis crimine abhorre-
re deberet, quia horum Soliduriorum conditio erat: Si quic-
quam uni accidat, reliqui quoque aut eundem casum una
ferant, aut sibi mortem consciscant, vid: Calvin: in Lex verb:
Solidurium, & Julium Cæsarem de bello gallico. Horum So-
liduriorum æmulos fuisse Germanos antiquos Autor est Ta-
citus L. 13. c. 35. n. 7. ibi. germanis infame fuit, ac in omnem
viam probrosum, superstitem Principi suo ex acie recessisse & c. 14.
n. 2. & scutum reliquisse præcipuum flagitium c. 6. n. 9. Hinc ap-
ud omnes gentes hoc crimen atroci supplicio dignum
fuit

De Malitiō-
sa Desertiō-
ne.

fuit iudicatum. Germani proditores & transfugas susceperunt arboribus, ignavos & imbelles, coeno ac palude, injecta insuper crate miserunt eis: loc; Jure Romano adeo sunt exosi, ut omnis homo in eos sit miles, atque jus interficiendi habeat si resisterint. *L. 2. C. quando lic: unicuique sine iudice se defendere.* Cujus ratio hec etiam potest esse, quod defertor per *l. 1. ff. ad L. Jul. Maj:* committat crimen læsæ maj; jam autem Majestatis Rei hostes se civitatis profiterentur, adeoque jure belli coercentur Brunnem; *ad dist: L. 2. conf. 11. C. de Desert: & oculi: & Dn; Hammer Disp: de milito Desertore.* item Dn; Schöpffer *de eod: argum: Burgers obf: milit: 23. Cent: 1. Feltm: Resp. milit: 4. & 5. D. Schwartz Decis: milit: von Aufweissen in Corp: Jur: p. 311. seqq:* Qui pugnare olim destiterat, ignominie causâ vena illi secabatur, ut sanguinem, quem cum gloria fundere pro patriâ noluerat, eum ignominia amitteret. notante Ziegl: *ad Grof L. 3. c. 3. §. 14. n. 2. ex Muresi Libro Variar.* Alibi segnitier pugnantes, amputatione Pollicis truncati sunt, ut hinc vocabulum gallicum, *Poltron* originem suam habere, testetur Meillet, *dans les discours sur le Tacite;* ubi post varia genera pœnarum militarium, quæ recenset, addit: *Les autres faisoient couper le poulce aux lâches, ou ils devinrent ce mot de Poltron, quasi Pollice truncati.*

§. VII.

Examen nonnullarum Legum Tit: ff. de Re milit: de Re milit:

In investigandis pœnis militaribus Tit: ff. de Re milit: non est prætereundus, ut consuet: quales Quirites in coercendis desertoribus fecerint Sanctiones pœnales. *L. 3. §. 4. ff. d. 1. Eum qui in Exploratione emanet hostibus insistentibus, aut à fossato recedit, capite plectere jubet: est: §. 5; eum, qui stationis munus reliquit, saltem, pro modo delicti aut castigare, aut gradu militiæ dejicere jubet. §. 10. Eum qui ad hostem confugit, & rediit, torqueri, & ad bestias vel in furcam damnari jubet. §. 11. Eum, qui saltem voluntatem transfugiendi habet, sed adprehensus fuit, ad pœnam capitalem damnat. Circa quas Leges hæc posses movere dubia: qui fieret, quod Jura Romana eum qui stationem deseruit, saltem castigatione aut remotione à militia puniant.*

ant, eum autem qui ab hoste reversus, damnationi, aut be-
 stias (quanquam hæc pœna per Nov: Leonis 67. fit abrogata,)
 vel in furcam destinant. Cum enim ab accuratâ Excubiariûm
 diligentia totius Exercitus, aut munimenti salus dependeat,
 adeoque stationem deserens ad minimum, si non atrocius,
 tamen æquè peccet, atque explorator emanens, qui plerum-
 que non solus, sed cum aliquâ multitudine, quæ suo officio
 non deerit, solet emitti; non apparet sufficiens ratio, quare
 huic durior pœna præ illo sit imponenda. Ut & quare tam hor-
 rendæ pœnæ subjiciendus sit, qui reversus pœnitentis animi
 signa præbuit. Tandem, quæ fiat, quod saltem voluntatem
 fugiendi habens, capitali pœna plerûm debet, cum hic sit casus
 respectu §. 5. ubi delicta inchoata durius puniuntur, quàm
 consummata, contra principia moralia, ubi vitiositatem actus
 dijudicamus ex effectu, qui hic non adeo damnosus est, sicut
 in alleg: §. 5. Quorum textuum decisio non ex Lege illâ *Rationes De-*
 fidiana: *Non omnium Legum rationem reddi posse L. 20. ff. de LL. cidendi.*
 Sed ex simplici verborum interpretatione erit desumenda. Ut
 sc: juxta d. l. 3. §. 2. & 3, distinguamus inter emanforem & de-
 fertorem, illumque mitiori pœnæ, quàm hunc subjiciendum
 statuamus. Ita tamen, ut juxta §. 4. & 5, ibid: gravius animad-
 vertendum in illum, qui *hostibus insistentibus ad explorandum*
missus emanet, aut à fossatò recedit, & ita emanfor est, quàm in-
 alium simplicem emanforem. Qui vero stationis munus tan-
 tum reliquit, (hoc est, qui certis locis ad urbes aut vias per
 provincias protegendas, ut Magistratibus præstò sit, ad re-
 nendam popularem quietem & ad referendum quid ubi-
 que agatur destinatus.) & sine impetrata veniâ per aliquot
 tempus emanfit, gravius, quàm communis emanfor puni-
 tur, uti etiam ille, qui ab excubatione (Præsidis vel Præfecti)
 desistens emanfit, hunc enim pro desertore habendum ac
 puniendum esse §. 6. ibid: statuitur. &c; Denique distinguen-
 dum juxta §. 7. utrum quis ab expeditione jam susceptâ e-
 manserit, an verò ad diem comæatus, non statim venerit.
 Hic enim pro numero temporis cum excusatione audiendus,

& fortè venia dignus. In desertione quoque respiciendum, an plures simul deseruerint, item, an ad citationem factam intra præfixum certum tempus reversi sint. Tunc enim gradu pulsi in diversa loca distribuendi sunt, hoc est, daß/ wenu sie ctivan Officier gewesen/ von der Schildwache an unterschiedliche Orte zu condemniren. Si vero Tyrones fuerint, h. e. neu/ gewor/ bene gemeine Soldaten/ qui ita in deserendò alios sequuti sint, iis parcendum, nisi iteratò hoc admitterint. §. 7. ibid: Si vero Desertor ad hostes confugit, licet redierit, torquetur & infurcam damnabitur, quàm maximè ex eò, quod de penitentia ante adductà judici non constet, nec illa sola ad mitigandam pœnam sufficiat, vid: Gror: d. J. B. & P. L. 2. c. 20. §. 11. v. urgent: Imo juxta §. 11. Licet transfuga antequam ad hostes venerit, adprehensus sit, capite puniendus, cum tota salus exercitus & reip: sæpius per tales transfugas periclitetur, pluresque aliæ in omni judicio militari necessariae observationes in dict: L. continentur, quæ in severâ quoque militari disciplina Romanorum accuratam moralitatis considerationem abundè demonstrant.

§. VIII.

In L. 4. pr. Proponitur quæstio: utrum ad militiam habilis sit, qui unò resiculo natus, quive eum amisit. Hanc valdè fuisse agitatum, ex eò liquet, quod Divus Trajanus peculiari rescripto eam solvere imploratus fuerit? Qui pro ratione decidendi commemorat,; Duces Syllam & Cottam, eò fuisse habitu natura. Misellum autem unitestem Romanis Jureconsultis haud leves movisse scrupulos, hinc liquet, quod tam facilè habitatis controversia ipsi fuerit mota. Sic enim reperio in L. 6. §. 2. ff. de Edilit: Edict: quæsitum fuisse: utrum inter morbosos aut sanos sit referendus? in l. 39. §. 1. ff. de Jure Dotium: utrum possit dotem accipere, & actionem dotis instituere? cum tamen in dict: L. §. 2. Dictum fuisset: eum generare posse. in L. 5. C. qui testam: facere poss: utrum Eunuchus testari possit? in L. 6. ff. utrum possit posthumum heredem instituere. in L. 2. ff. de Adopt.

Adopti: utrum possit adoptare; & licet hi textus loquantur de spadonibus, tamen, cum spadonum appellatio generalis sit, Thlbias & Thlasias, & omne aliud genus, cui circa genitalia membra aliquid deficit, sub se complectens *L. 123. ff. d. V. S.* idem forte dicendum erit. Hodie sine omni dubio omnes hæc quæstiones, si cui proponerentur, Domitiani mererentur responsum: Non quasi temporibus Romanorum idem fuisset dicendum; sed quod nostrâ ætate in militibus eligendis non amplius tam accuratus instituaturs electus, quàm illò tempore, ubi ad militiam plane peculiarem exigebant animositatem & corporis robor, quæ ut plurimum in castratis sive corporis defectu laborantibus deficiunt: hinc veretur, ne putidum sit, ea, omnia, quæ in *tit. ff. de re milit.* sunt disposita, ad nostram applicare militiam, quod si quis faceret, æque insulsè acturus sit, atque illi, qui ea, quæ Jura Romana de Præfectis, Præsidibus &c. tradunt, ad nostros Germaniæ Principes extendere haud erubescunt, quem crassum interpretationis ærvum ostendit: Dn. Hopp: *Comment: Inst: §. 4. d. Inst. & Jure.* Hinc quoque ab omnibus Principibus armipotentibus specialia Jura militaria ad statum ipsorum composita constituta videmus, secundum quorum rigorem, & *Curia Bellica* stylum, non autem simpliciter secundum constitutiones imperiales causas militares decidi debere non sine ratione. Francisc. Mendoza, Arragoniæ Admiralis asseruit. Jean des Serras *dans la vie de Henri VI. pag. 678.* Quamvis interpretatio statutorum talium, merito juxta ductum & argumento LL. Romanarum à prudenti judice instituenda sit.

§. IX.

Tertium Delictum, quo violatur obsequium, est *Mu. De Murorum seu Vallorum Transcensio.* De quâ, quid Jure Romano sancitum sit, notum est ex §. 10. *Inst: & L. fin. ff. de R. D.* ubi *Transcensio.* pena capitis in eum statuta, qui muros urbis Romaniæ violaverit, vel scalis admotis vallum transcederit. Si quis autem alterius civitatis muros transcederit, non capitali

pœnâ afficiendum esse, sed extraordinariâ evincitur ex *L. 2. § 3. ff. ne quid in loc. sac. fiat.* Ubi simpliciter prohibetur; ne quid in muris, vel portis civitatis committatur, unde, damnum aut incommodum aliquod civitati irrogetur, nulla tamen pœna certa ibi exprimitur. At vero, quoties Leges aliquid sub pœna interdiciunt, nec tamen certam pœnam exprimunt, tunc ea committitur Judicis arbitrio. *L. 1. §. 1. ff. de effract. & expilat. L. 13. ff. d. pœn. arg. l. 3. Gloss. in L. 3. C. de SS. Eccles. Bronch. Cent. 1. Misc. Controv. Assert. 6. conf; etiam B: D: Lynck: disput. peculiari De Mœnibus Juribus Munitis.* Moribus hodiernis distingui solet? An animô hostili, sive proditoriô aliquis transcenderit Muros, an vero non? Priori casu adhuc hodie pœna est capitalis, posteriori vero arbitraria pro majori eminentiâ & securitate loci, consideratô simul pacis, & belli tempore. *Illustr. Da. Stryk. us: mod: ff. h. 1. §. 6. P. Pappus in not: über das Holländische Krieges Recht. tit. 46. Et J. F. H. Jur: Pract: Inst: Imp: Prax: mod: §. 1. L. 2. N. 2. p. 162.* Quod discrimen libenter admitto quoad civem; verum quoad militem alia ratio est. Qui capite puniendus esset; sive mœnia Urbis Romanæ, sive cujusque civitatis municipalis, quæ simulmunitionis Nomen habet, transgressus fuerit, idque sive animô hostili, sive ex petulantia fecerit, propter *L. 3. §. 16. § 17. ff. de re milit: ibi: Nec non et si vallam quis transcendit, aut per murum castra ingreditur, capite punitur, concordat. Art. 29. Articuls = Brieffe Kaysers Leopoldi,* ubi generaliter hoc pariter sub pœnâ capitis prohibitum; ibi: *Niemand/ wœr er wolle/ soll zu oder ans den Retrenchementen und Festungen/ anders wo aus = und einge- hen / als durch die gewöhnliche Porte und Orte / bey Leibes = und Lebens = Straffe; quibus ordonantiis, ad literam usque iahzrendum, ita, ut si quis eas transgressus, levissimæ culpæ nomine teneatur arg. l. 30. ff. mand. Feltn. Resp. Milit. n. 22. § segg,*

§. X.

Ultimo in violati obsequii censum ponimus *Excubiarum intermissione & intempestivam de deditioe collocutionem.* Quod dormientes Excubitores attiner, pœna carceris in eos sancita est *Art. 39. Der Fußknechte. B. Stellung zu Speyer/ 1570.* da einer auf der Schildwache schlaffend gefunden wird/ der soll an Leib und Leben gestrafft werden. *Schwedisches Kriegs. X. Art. 56. verb: Schläffet einer auf der Schildwache/ es sey im Lager/ Feld oder Bestungen/ der soll archibulirer werden: quod à P. Pappo, in Corp. Jur. milit. ad Art. 27. Holländisch Kriegs. X. duplici modo limitatur: (1) si miles morbo infectus, vel (2) ultra destinatum tempus, (qui tres ad maximum horas excedere non debet) in excubiis subsistere cogetur. add; Disp; illustr. Dn; Strykii. de Fortal; c. 9. num. 33. Vol: 1. Disp: 24. Fritsch; de Excubiis von Wacht. Recht/ & D. Simon Disp. de Excubiis togatis & sagatis. Si autem ab Excubatione planè desistant, peccatum desertionis subeunt L. 3. §. 6. ff. de Remilit: sunt enim desertores non locorum sed numerum, l. 5. ff. pr: ff. cod: l. 10. ff. cod: adeoque pariter pœnâ capitis hoc delictum luent, quod utique intelligendum: si in bello tale quid admissum. L. 5. §. 1. Jure naturali, & civili, raro, aut non ita graviter solet puniri actus vitiositas, nisi vitiosum quoque produxerit effectum & damnum revera fuerit sequutum. Sed Jure militari etiam *Lubricum Lingua & nudi sermones de deditioe ad pœnam trahendi Holländisch Kriegs. Recht art. 54.* In einem belägerten Orthe soll keiner von einigem Accord mit dem Feinde zuruffen/ oder davon zu reden sich unterstehen &c. bey Straffe des Todes ohn einig Gnade. consentit Königl. Schwedisches Kriegs. Recht Art: 77. ibi: mit dem Feinde Sprache hält. Hinc discat miles, capistrum Linguae injicere, quia hi intempestivi sermones ad seditionem spectare censentur, seu ejusmodi turbulentis acclamationibus castellum periclitari potest. vid. Pappus ad Art: 9. Holländisch Kriegs. Recht. in Corp. Jur. Milit: p. 205. Edit: 1687. in 4.*

De Excubiis intermissione & intempestiva collocutione.

*Exempla
ignavorum
& timidorum
militum*

Supra allegavimus exempla aliqua fortium & animo-
forum Gubernatorum & militum, sed quoniam in omni vitæ
genere numerus malorum major est, quam proborum, i a in
proclivi foret, longè majorem seriem enumerare istorum, qui
vel per proditionem, vel ignaviam & formidinem arcem sibi
concreditam dederunt, atque ideo vel capite truncati, vel
hannifati & ad perpetuos carceres condemnati vel infami nota-
tati; si temporis brevitatis tale quid admitteret. Carthagi-
nenses Præfectum Præsidii *Mamertinorum*, quod formidine,
atque ignaviâ arcem amisisset, *Cruci affixerunt* Polyb. L. 1. vid.
Pappus Holl: *Kriegs-Recht ad Artic. 53. in Corp. Jur. Milit. p. 236.*
& autor *der Nouvelles aus der gelehrten Welt. p. 1693. § 1833.*
Ziegl: *Labyr. der Zeit N. 153. 298.* ibique exemplum jaetabun-
di Gubernatoris Hispanici civitatis Hungariæ *Srignonii* Ger-
manicè *Gyan*/fortitudinem magis in linguâ, quàm in pectore
gerentis, ideoque puniti. De comite de Hardeck Guberna-
tore Arrabonis Germanicè *Naab* vid: *Boeth: Staats- und
Kriegs-Minister Glück und Unglücks-Fälle. N. 14. pag. 126.*
seqq. de Gubernatore urbis *Canisæ* [*Canischa*] ob traditam
Turcis Munitioem 1600 *Viennæ* decollatò vid: *Relat. Hist:
Fr: 1694. p. 15. & Boeth: N. 15 p. 136. seqq.* Parem poenam passus
est Præfectus civitatis *Eichstadii* (*Eichstadt*) in *Relat. Hist:
Lips: 1633.* *Ingolstadii* 1635 decollatus autor *der Nouvelles aus
der gelehrten Welt. 1692. p. 774.* De *Svecano* Capiteano ob
deditionem *Castelli Gartix* ad *Viadrum* siti, ut & aliò Præfectò
Munitioem (*Kaltberg*) quibus utrisque *Stetini* ob intempe-
stivam deditionem capita sunt amputata. vid: *Relat. Hist: Fr:
1637. p. 24. & 78.* Ob malam defensionem in primis in nuperrimo
bellò cum *Gallis* innotuerant, sed malò omine, Præ-
fectus civitatis *Heidelbergensis*, *Georgius Eberhardus de
Heidersdorff*, de quò autor *der Nouvelles 1693. p. 1870. & seqq.*
*Jäger in dem Europäischen Historico. Ziegl: Histor: Labyr:
der Zeit N. 518. p. 299. seqq.* & Gubernator civitatis *Dixmudæ
Ellenbergeri* *Relat. Hist: Fr: 1606. p. 94.* plura non attinet dicere,
cum

cum non eadem fiducia, atque applausu liceat allegare exempla flagitiosorum, quam cordatorum & strenuorum, qui que adhuc propter egregia merita apud Posteris immortalem laudem & memoriam honorificentissimam consecuti sunt Cum homines sint veritatis impatientes, & vitiorum Narratoribus facile soleant irasci. Hinc merito loquendi & scribendi facultas temperatur. *Quin memoriam quoque ipsam cum voce perderemus, si tam facile in nostrâ potestate esset oblitisci, quam cessere, ut hoc caput finiam cum verbis Taciti: in vit. Agric. c. 2. intra innoxios ergo subsisto limites, ab omni factô singulari animum abducens, Mathematici instar, qui figuras quidem considerat, sed ab omnibus corporibus semotas.*

CAP. III.

De

Militum Exculationibus potissimum circa deditioem,

§. I.

Quamquam non sine ratione per ea, quæ in præcedentibus *Eriam jure dicta*, huc aptari possit illud, quod Pet. Pappus *ad Batav. militari Jur. Militi ad. Arr. 28.* adducit: *in Bellô non multum disputari, sed quandoque simpliciter valere illud: Knüpfen auf;* tamen non eô usque hic *æquitas præce rigor se extendat, ut eam ob causam Reus ab omnibus exceptionibus sit excludendus. Nam & Judex Militaris si illo juri, bi dictum putet istud Imperatorum monitum in L. 8. C. de Jud. Placuit in omnibus rebus præcipuam esse justitiæ, æquitatisque, quam stricti Juris rationem.* conf. Mev. P. 7. Decis. 314. Colhman 3. Resp. 12. Hinc, non tanquam Bellua, sensu saltem, & cupiditate duci, ac verba captare, sed quâ mente etiam quid dictum sit, attendere debet, *L. 19. ff. ad Exhib. cum & hunc deceat agere Bonum virum, h. e. habita ratione temporis, ætatis, &c: judicare. Perspicendum est judicanti, inquit Marcianus in L. 11. pr. ff. de penis, ne quid aut durius aut remissius con-*
stituat.

situatur, quàm causa deponit, nec aut severitatis aut clementie gloria affectanda. Et quantum optandum esset, ut omnibus, quibus de Militum criminibus judicandi potestas comperit, ob oculos versaretur pia illa admonitio, quam B. Dn Brunnem; ad L. 3. §. 10. ff. de Re Militari ex christiano Zelo suppeditat; nam, postquam non omnem vociferationem militum, aut levem querelam, pro Crimine Læse Majestatis habendam esse docuit; ita concludit: *contra hanc legem sepe peccatum in Bellis, propter unam vocem panis, pecunie &c. abrepti nonnunquam ad supplicium milites, cum tamen & milites gregarii homines sint à Christo redempti, quorum sanguinem innocentem vindicat Deus, si homines non vindicent, quàm sententiam illustrat exemplo Tribuni, à damnatò Milite ad iudicium divinum citati, qui statò die, cum transiret equò pontem ex navibus constructum, dissolutò ponte misere in flumine periit. Retrò itaque legenda aliqua ex parte vestigia, ac ostendendum; quibus Casibus Pœna, istarumque Executio cessent, ita, ut, si non necessarium, tamen sanctius, ac honestius sit, majorique cum laude apud Bonos conjunctum, Rigorem Juris militaris aut planè temperare; aut penitus, quod à recti regulâ, & aliarum virtutum Præceptò aliquò exorbiter, istius executionem omittere. Memores istius Senecæ: *in mancipio (militè) non, quantum illud impune pati possit, sed quantum tibi permittat æqui, bonique natura, qua interdum parcere jubet, considerandum est.**

§. II.

Extrema Necessitas Potissimam facit Excusationum speciem.

Primaria autem & potissima Excusationis causa, ad quam multi casus specialiores possunt reduci, est *Extrema Necessitas*. Hæc tam ingens telum est, ut non modo jus civile, sed & jus divinum vincat, indeque ejus causa, dispositioni generali haud inclusa, semper excepta esse censetur. Mev; P. 9. D. 144. n. 2. Quod adeo verum, ut etiam Leges Dei, quas Gens Judæica aliàs sanctissimè colere iussa erat, summx necessitatis casum non respuerent, prout istius rei Exempla extant Matth; 12. n. 4. & 1. Sam; 23. n. 6. Omnes enim Leges ferri solent, ac debent, cum sensu imbecillitatis humanæ, seu

seu ad humanum modum, non autem onus inungere, quod à ratione & naturâ planè abhorret, seu, ut Grotius loquitur; plurima præcepta quæcunque demum sunt, in dubio non consistere *in puncto*, sed suam quandam habere latitudinem, i. e. in eum sensum trahenda esse, quatenus fieri possunt. Hoc magnum imbecillitatis humanæ patrocini-um, omnem legem frangens etiam Militi nostro subsidio venire, patet inter alia etiam *ex Art: 57 tit: XII. Suedis. Kriegs-Recht: ibi* Wenn eine Vestung dem Feinde auffer hoher Noth aufgegeben würde / so soll &c: ubi D. Schwarz *in Nor: in Corp: J. Milit: p. 187.* Cæterum de hoc Privilegio Necessitatis vid: Fritschii *Telum Necessitatis, seu de Præsidio Necessitatis contra Legem inter opuscula varia Norib: in fol:*

§ III.

Ne autem hic videamur contrariari iis, quæ in cap: *Quomodo præced: à nobis dicta sunt*, sciendum est; Nos hic excludere Casum, quò per *expressum Superioris Mandatum, extrema defensio*, non obstante ullâ necessitate, militibus est imposita, tunc enim deditio semper mala manet, & nullus necessitatis prætextus audiendus, cum Princeps ante intentatum periculum, expressis verbis contestatus fuerit; Se- nolle audire ullam Necessitatis Exceptionem; superioris iussui itaque standum. Deinceps notandum. Nos hic excludere necessitatem *culpòsam, causativam, seu attractivam*, item hypotheticam, (& plane absolutam requirere necessitatem, ut à DD: vocatur,) quæ etiam nullum meretur privilegium, nec excusat. *L. 7. §. 1. qui satiad: cog: l. 3. §. 6. ff. ad S&: Syllan: neque enim causa affectata affectanti prod- est Mev: P. 2. D. 270. n. 5. & P. 4. D. 44. n. 5.* Porius valet huc illud Tertull: *in exhort: ad cast: Nulla Necessitas excusat, quæ potest esse non necessitas.* v. g. si circa procuranda vitæ subsidia quid neglexerit, ut deinceps fame laboret. Si vero nihil horum ipsi imputari potest, tunc audiendi sunt milites, si illas possint allegare conditiones, quas illustris Dn: Strykius in sæpe dictâ Disp: *de Fortal: c. 8. n. 10.* velut in compendio exhibet, ubi decem numero recensentur quò

B. L. brevitatis amore remitto, ubi tamen in fine sapienter monet: *harum conditionum unam Generosum & industrium Gubernatorem non debere adducere ad deditioem faciendam, sed ut singula vel plures concurrant requiri.* conf: Burger: *Cent: 1. obs: 10. p. 25. seq: & obs: 137. & Cent: 4. Obs: 76.* Feltm; *Resp: milit: 1. 2. & 3.* Potissima excusatio est: Si nulla culpa Militi imputari potest, est enim tunc alienum à justitia, quem sine culpa puniri. Nec enim ulterius progrediatur pœna, quàm reperiatur delictum, & ibi nulla pœna esse debet, ubi nulla noxia est *L. 22. C. de Penis.* concordat *L. 12. ff. de custod: ex exhib: reor: ibi: ita demum milites supplicio afficiendos, qui custodias amiserunt, si culpa eorum nimia deprehendatur alioquin pro modo culpæ in eos statuendum.* Et *L. fin: §. 3. ff. d. tit: ibi: Ergo, si casu custodia perita dicatur, testationibus id probandum est, & si venia dabitur.* add: *Burgers Cent: 1. Obs: 10. p. 25.*

§. IV.

Secundaria ratio, ob quam quis à pœnâ violati obsequii liberatur, potest esse Principis *Dispensatio.* Quæ minus dubiè habebit, postquam jam dum capite Præcedenti demonstravimus: nullas pœnas esse per naturam definitas, sed veram atque unicam pœnarum mensuram esse utilitatem Reipubl; adeo ut etiam in crimine homicidii Dispensationi locum esse relinquendum asserere haud verear, cum Deus hodie non amplius supplicii sit placandus, qui pœnitentia & vitâ peccatoris emendatâ potius quàm morte temporali deletatur: *vid: Epist: ad Hebr: 12. v. 24.* Hinc consequens est: Si citra certissimum Reip: periculum, pœna, quam maxime quis eam etiam commertus esset, executioni dari non possit, summum in terris Imperantem crimen impunitum relinquere ac ita sudorem mortis abstergere posse, ita ut hac benignitate non postremam divinæ, quam in terris gerit imaginis partem exerceat. Hinc in *L. 3. §. 13. d. L. milit: deciditur: militem, qui arma amississet, vel alienasset, capite esse puniendum. Sed mox adjicitur humanè militiam mutat.* Ut enim prudens Medicus non semper urit & fecat, sed blandis quoque utitur Medicamentis, imo, curam medendi quandoque planè suspendit, si ægrotum spon-

Secundaria
ratio est
Dispensatio.

spontaneâ naturæ emendatione alterari videt, ita delictis quoque non semper pœna imponenda est, utpote quæ instar Medicinæ esse debet: Vid: Excellentiss: ac Consultiss: Dn: Thomasi; *Juriapr: Div. L. 3. c. 7. §. 55. Hinc in Regia Coronationis solennitatibus non solum Regi solet accingi Gladius ad animadvertendum in facinorosos Roman: 13. vers: 4. Sed inaugurato solet etiam exhiberi sceptrum, signum gratiæ. Esther c. 5. v. 1. quo non minus ad misericordiam & humanitatem exhibendam adstrictum se esse sentiat Rex, cum his virtutibus quàm proxime accedat Deo. L. sin: C. de donat: inter vir: & ux: Conf: Disp: De abolit: crim: post diem Regia Coronationis Regiononi habita. Illustr: Dn: Stryk: de Jure Sensuum Dissert: 7. c. 3. n. 34: & Excell: Dn: Johan: Samuel Stryke Dissert: de abolit: Principis, cap: 1. n. 24. & seqq: Myler ab Erenbach de Principum obligatione legali, seu legalitate. cap. 16. Sect: 1. n. 6. & seqq: Zepperus de Jure Aggratiandi N. 40.*

§. V.

Causæ autem specialiores, quæ Principem ad dispensandum moveant, possunt esse *vel intrinseca vel extrinseca.* Illæ, sunt vel injuxta ductum Grotii L. 2. c. 20. §. 25. sunt, quando pœna non esset quidem injusta, dura tamen ad factum comparata. Sic non injustum est, neminem eximere à suppliciis, in quem cadit noxa, sed siingens sit delinquentium multitudo, hæc misericordiæ locum facit, quandoque ipsi pœnarum remissioni, ut ut delicta sint talia, ut morte digna videri possint. *Non enim est inhumanitas, sed potius summa quedam humanitas, cum multi paucorum animadversione salvantur Nov: 31. in pr: Cujus Clementiæ autorem Grotius ipsum adducit Deum L. 3. c. XI. §. 17. Qui Cananæis, eorumque vicinis populis, longe flagitiosissimis, pacem offerri voluisset, quæ vitam ipsis sub tributaria conditione concederet. Cum qua divinâ voluntate concordat Jus Militare Augustissimi Imperatoris Leopoldi In dem Articul: 2: Brieffe Art: 43. Welcher Commendant einen Platz übergiebet/ der soll am Leben gestraffet werden/ und die gemeinen Soldaten/ wenn sie daran schuldig/ soll der Lebende davon sterben/ die übrigen aber zu Schelmen gemacht werden. Königl. Schwed:*

Schwed: *Arlegs: Rechte. Art: Brieff Tit. XI. Art: 55.* Chur Brandenburg *Arlegs: R: Art: 38.* Königl: Dännemarcks *Art: 70.* Unde simul pater: antiquum Decimationis Ritu adhuc hodiè in usu esse, si integra aliqua Universitas grave aliquod delictum commisit. De quo vid: M. Joh: Jacob: Müller P.P. *Jen: Diss: de Moralitate Decimationis.* add: Behamb: *Miles Delinquens Obs: 73.* Causa Extinseca venit aut ex merito aliquo, aut alia re commendante. Sic si v.g. alii idonei desint, & ingruente Bellò Reip: Necessitas exegerit, quis dubitet strenuo Ducì capitis supplicium remitti posse. Cum ejusdem operà Resp: eò tempore carere nequeat. Idem dicendum, si quis impetratam veniam insigni aliqua utilitate in Remp: compensare queat, qualis casus habetur in *L. 5. §. 8.* de eò, qui transfugit, & postea multos Latrones adprehendit & transfugas demonstravit, huic enim parci posse Divus Hadrianus rescriptit. cit: loc: add: laudatus Dn: Stryke *d. Dissertat: de Abolit: Principis. cap: 4. num. 124. seqq:* ubi tam de meritis ipsius Delinquentis, quam de Meritis Majorum prolixè agit. Et *l. ad bestias 31. ff. de pan: ex qua DD:* hanc regulam formant; Pœnam aut in totum remitti, aut saltem minui delinquenti propter ejus insignem peritiam, aut celebre Artificium, vid: D. Beier *de Artifice Delinquente à pana ordinaria immuni occasione dict: L. Jena 169.. it: Cramer de Artis Excellentia Carpz: Pr: Crim. L. 3. Q. 149. n. 62. ibique alleg: JurisConsultos Romanos fuisse prudentissimos Delictorum Militarium æstimatores; ipsum titulum D. de Re militi evolventem latere nequit. Accuratissime enim ibi distinguitur inter delictum ab aliquo *Tironum,* & qui adhuc disciplinæ militaris ignarus est, commissum & à *veterano* perpetratum. *L. 3. §. 9. L. 14. §. 1.* Inter eum qui *primà vice* peccavit, & qui *iteratò* leges transgressus est. *dict: §. 9.* inter eum, qui *antea bonus miles* æstimatus fuit, & qui *suorum negligens atque segnis* inventus est *L. 5. §. 6. L. 3. §. 11.* Utrum per *Lasiviam aut vinum* lapsus sit, utrum verò *in bello* deliquerit *L. 5. §. 1.* Utrum *seditionem atrocem,* an vero *levem* saltem aliquam *vociferationem aut querelam* moverit *L. 3. §. 19. §. 20.* Ita ut *Prioribus casibus* pœna aut planè sit remittenda, aut mitiganda; *Posterioribus vero* semper ex-
aspe-*

asperanda. Quæ Discrimina & Temperamenta si à nostris
Judicibus castrensibus satis exactè observarentur; nec ni-
mio rigôri, nec nimia lenitati locus foret, sed semper justum
delicto statueretur supplicium. Plures casus, quibus Pio
Principi, ut Patri, parum supplicii satis sit, prout hæc vox *Cbri-*
fianissima Comico excidit Brunnem: *ad L. 11. n. 2. ff. de Pens-*
huc referre non attinet, longe prolixior enim est hæc materia,
quam ut pro dignitate brevi Disputatione enodari possit. In-
terea, B. L., quæ deficiunt, pro Candore tuo, benigna inter-
pretatione suppleas, & si me hinc inde errasse deprehenderis,
festinationi & temporis brevitati, intra quam fui coarctatus,
id imputabis, & communi Mortalitati Legime quoque sub-
jectum esse perpendes. Nullus enim naturam sic regere pot-
est, ut non erret nihil, (cum hoc sit proprium solùm Dei. *Novæ*
133. c. 5.) quod cum cuivis, etiam maximè senilis prudentiæ
operi contigerit; nec huic exercitationi properante manu
conscriptæ mitior fata polliceri possum.

*Debet adhuc nasci coquus hic, qui noverit omnes
Sic condire cibos, sapidi ut sint omnibus æque*

T A N T U M.

C O R O L L A R I A.

I. Non datur monstrum civile deformius, ac quando sub-
diti ad censuram suam rapiunt Principem; quod mihi perin-
de semper visum, ac quando Patremfamilias Domestici in
judicium trahunt, qui semel superiores facti, omnia deinceps
vecorditer agunt, tumultuariè, impiè & confusè.

II. Jacobus VI. Rex Angliæ, erat tantæ bonitatis Philoso-
phus, ut monetam cudi faceret, gladiò insignen; cum inscrip-
tione: *Pro me, si mereor in me.* Sed qualis fuerit hujus Philoso-
phiæ effectus in liberis ejus patuit. Contra quod testè dispu-
tat *Gros: L. 1. de J. B. & P. c. 3. n. 9. & seqq.*

III. Sapienter faciunt, qui malunt pro multis perire, quam
cum multis; nam lex charitatis tale quid jubet.

IV. Non compositi solum, sed & magni animi est, nefas du-
cere Patriæ irasci, non solum quamdiu adhuc Patria est, sed
etiam quando desuit,

V. Ca-

V. Captivus eâ conditione ab hoste dimissus, ne contra ipsum deinceps arma gerat, nonobstante promissô in hostem invadentem militare potest.

VI. Falsa juratio exitiosa est, vera periculosa, nulla secura.

VII. Quanquam *esus sanguinis & suffocati* ab Apostolis *Artis. v. 20.* sit prohibitus; tamen hoc tempore auturnali citra conscientix scrupulum tostas comedere alaudas haud vereor.

VIII. *L. 31. C. de Episcop. & cleric. indignum esse Sacerdotio nisi fuerit ordinatus in viuis*, dudum ab usu recessit.

IX. Meretrix turpiter facit, quod sit meretrix; non turpiter accipit, cum sit meretrix. *L. 4. §. 3. de conditi. ob rurs. l. injust. causi.*

X. Liberi legitimated per subsequens matrimonium in feudis non succedunt.

XI. Jure Canonico eadem necessitate requiritur consensus Parentum ad matrimonium contrahendum, quâ Jure Civili.

XII. Si quis cum corrupta & vitata aut olim imprægnata ab alio, quam virginem crediderat, matrimonium consumavit, illud rescindi non potest.

XIII. Constitutio *L. Anastasianæ L. 22 C. Mand.*: ut humanitatis & justitiæ plena ita merito ubique observanda, quamvis ejus abusus circa cessas actiones, uti in Gallia & Suecia non admittitur, ita etiam in Germania merito esset abrogandus.

XIV. Licet Medici per imperitiam aut negligentiam in medendô peccantes teneantur *L. Aquil. §. 6. inst. de L. Aquil. & juxta Const. crim. Carol. V. art. 134.*, arbitrariè & extra ordinem sint puniendi; raro tamen culpa Medici hodiè in judicium vocatur, quod Errata Medicorum terra occultet, Beneficia autem Sol illustret.

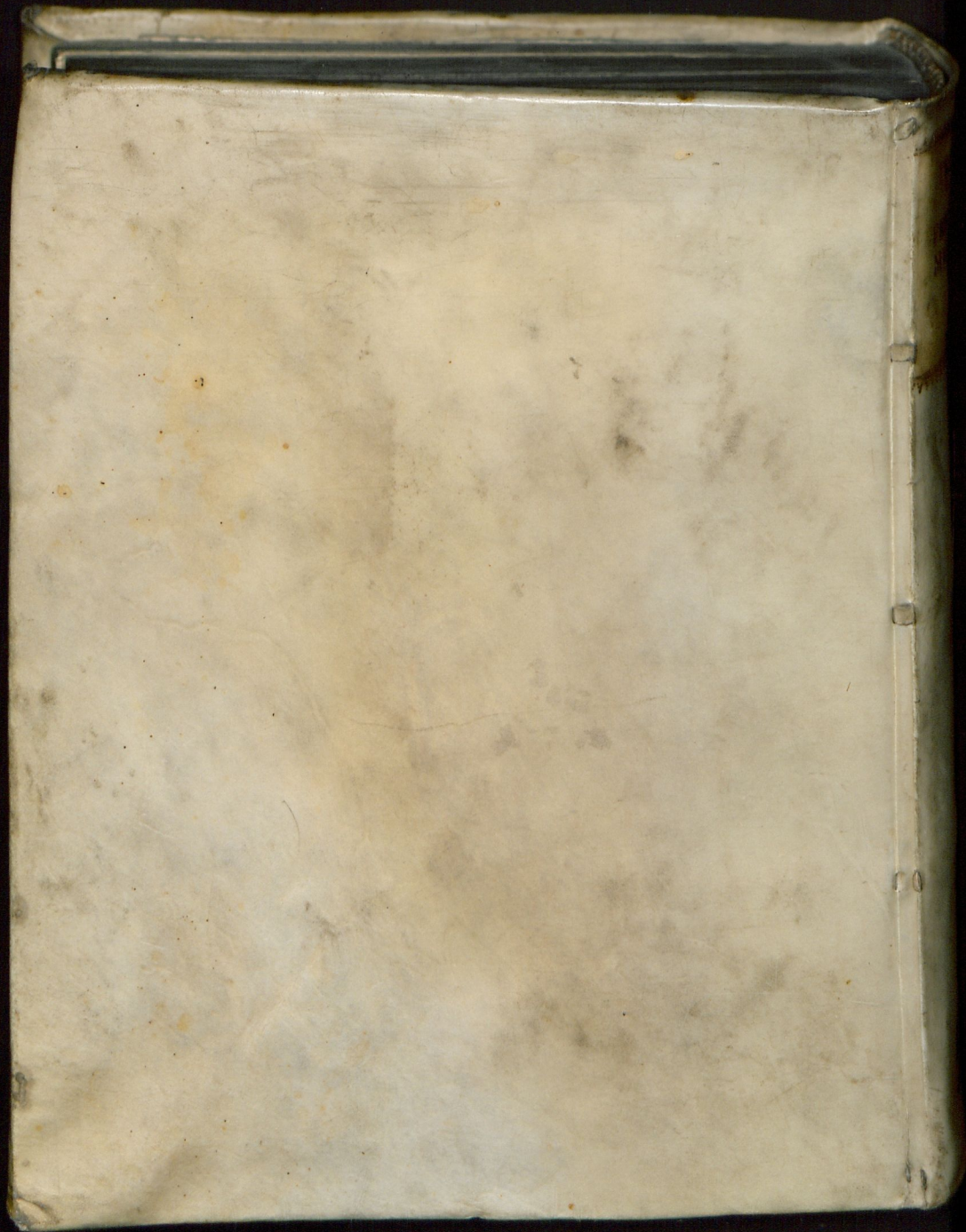
XV. Mulier non tantum contra tacitam; sed etiam expressam anteriorum Creditorum hypothecam in repetitione dotis prælationis jure gaudet.

XVI. Species pignoris, qui *antix pignoris* appellatur, licet præscriptum à Legibus usurarum terminum egrediatur, per se illicita non est.

XVII. Horrenda illa, & diræ imprecationis juramenti formula, quæ extat *Nov. 8. iii. 3.*, uti sapit superstitionem papam & gentilem; ita merito improbat.

ND 78

DISPUTATIO SOLENNIS
DE
OBSEQUIO MILITUM
IN
DEFENDENDO PRÆSIDIO;
Quam
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DOMINO,
FRIDERICO WILHELMO,
REGNI BORUSSIÆ, ELECTORATUS
BRANDENBURGICI HEREDE, &c: &c: &c:
EX DECRETO ET AUIORITATE INCLYTÆ
FACULTATIS JURIDICÆ,
PRÆSIDE
DN. HENRICO BODINO,
SERENISSIMI ET POTENTISS. REGIS BORUSS.
CONSIL: ECCLES: IN DUC: MAGDEBURG:
ET PROF: JUR: ORDIN:
H.T. DECANO,
DN. PATRONO SUO ÆTATEM
DEVENERANDO,
AD D. XXII OCTOBRIS M D C C I.
HORIS ANTE ET POMERIDIANIS
PUBLICÆ DISQUISITIONI EXHIBET
IO: CHRISTOPHORUS AURBACH.
Longofaliff.

HALÆ-MAGDEBURGICÆ, LITTERIS Salfeldianis.

